Pſalmus .li

Quid glori aris i mali cia qui po

Titulus In finē. Intellect⁹ dauid cū venit doech ydume⁹ ⁊ annunci auit Sauli ⁊ dixit ei. venit dauid ī domū abimelech **Nico** De hac annū ciacōne habe tur .i. Re. xxij. q̄ cū ſaul turbat⁹ de hoc q̄ dauid euaſiſſet man⁹ ei⁹ cō quereret̄ de ſeruis ſuis tanq̄ fauto rib⁹ dauid. Iſte doech dixit Sauli q̄ viderat dd in domo abimelech ſacerdotis. ⁊ q̄ dederat ei panes ⁊ gladiū golie. adiungēs falſū ſicut modus eſt detractorū. ſ. q̄ Abime lech ↄſuluiſſet p dd deū. ppter qd ſaul iratus iuſſit ſacdotes vxores ⁊ paruulos eoꝝ īterfici ⁊ ciuitatē eoꝝ deſtrui Cuius iuſſionis doech cū ſuis ſatellitib⁹ fuit executor vt ibidem legit̄ **Jero** Per ſaul mors in telligit̄. p dd vita. Quid ē q̄ ſaul pſequit̄ dd. ē niſi q̄ ab initio ſeculi ſp mors pſequit̄ vi tam nr̄am. q̄ q̄ iſta pn̄tia amant: pſequunt̄ ſanctā eccleſiā ⁊ illos q̄ celeſtia di ligunt. **Aug.** Agit̄ enim in h⁹ pſalmo de duobus generib⁹ hominū. vnūm laborantiū: alteꝝ int̄ quos laborat̄ vnū de t̄ra: aliud de celo cogitanti um Genus ṽo bonoꝝ aut ꝑplexa:

alloquit̄ genus maloꝝ dicēns.

Quid gloriaris in malicia **Nico** Quaſi dicat. hec ē peſ ſima gloria quia pro pria eſt eorum qui peccant ex cer ta malicia. de quibus dicitur ꝓuer biorum .i. Letantur cum malefece rint et exultant in rebus peſſimis qui potens es iniquitate. id eſt ad quid gloriaris q̄ potes opp̄me re innocentem ⁊ proximum Pri mo igitur arguit ipſū de mala vo luntate. ſecūdo de mala poteſtate. tertio de obſtīatione in malū. cū ſubiun git **Aug.** Tota die id eſt toto tempo re ſine laſſitudine: ſine interuallo: ſine pauſatione Iniuſticiam cogi tauit lin gua mea **Hug** Lingue non eſt cogitare: ſed cordis. vn̄ in coniunctione iſto rum ſcilicet cogitauit lingua nota tur q̄ q̄ cito cogitat. tam cito loq̄ tur ſicut dicitur eccleſia. xxi. In ore fatuorum cor illorum. Tranſlatio hebraica habꝫ Inſidias cogitauit lingua. et hanc lingue cogitatio nem perduxit ad actum. quia Si cut nouacula acuta feciſti dolū. Ecce quid faciunt ſanctis mali.

Jeronimus Nouacula p ſecutores in telliguntur. Sicut ergo nouacula quaſi inſenſibiliter tollit capillū Sic perſecutores doloſe auferunt ſanctis bona temporalia ſuperflua Per capillū enim ſupfluitas diui ciarū intel ligit̄ **Aug⁹** Illi enī qui adhere̅t cor de deo. ſic habēt iſta terrena tanq̄

capillos quia contemnunt omnia
preſentia bona· inſuper ⁊ iſtam vi
tam **Hugo** Et quia perſecu
tores bonorū ex
ultant in rebus peſſimis Ideo ſub
iungit. D Ilexiſti maliciam non
deſerit malum qui ipſum dīligit·
ſup benignitatē Ecce peccm in ſpi
ritum ſanctuꝫ Vnde apoſtolus ad
galath·v· Fructus autem ſpirit⁹
benignitas iniquitatem videlicet
inique loqui indiſcrete et doloſe
magis ꝙ loqui
equitatem· **Caſſiodo**
Pleruncꝫ homines qui peccata fa
ciunt ipi per decorem compoſite lo
cutionis: ſe abſcondunt: nolunt i
ſe deprehendi que norunt genera
liter ab omnibus dāpnari D I
lexiſti omnia v̄ba precipitatiōis·
hugo Verba p̄cipitacōnis di
cunt̄ verba adulatiōis
Vnde Yſai·ix· Erunt qui beatificāt
populuꝫ iſtū ⁊ qui beatificant̄ p̄ci
pitati Idem· Verba p̄cipitacōnis
ſunt verba detractionis· vnde trāſ
latio hebraica habet Dilexiſti oīa
verba ad deuoranduꝫ· Detractores
dicunt̄ ſuis verbis fraudulenter de
uorare bonos vnde in alio p̄s dicit̄
Qui deuorāt plebem meā ſicut eſcā
panis· ⁊ hoc facit Lingua doloſa
Aug⁹ Miniſtra fallacie ē lin
gua doloſa· aliud cor
de cogitantiū: aliud ore ꝓnuncian
tium· ſed in his ſubuerſio· PRo
pterea deus deſtruet te in finem ⁊
ſi modo videris ſtare et florere tan
ꝙ fenum in agro deſtruet te deus:
qn̄ dicet Ite maledicti in ignē eter
nium· Et ꝙuis fixeris in amorē mū
di radicem **hugo** Tamen de
cordis us euellet
te de felicitate tēporali in qua con
fidebas et emigrabit te id ē emi
grare faciet te de tabernaculo tuo
id ēſt ab hac vita animaꝫ a corpo
re auferendo et radicem tuam id
malam voluntatem tuaꝫ ex qua ꝓ
ceſſit malicia tua euellet de terra
viuenti **Caſſi.** Plena ingens
um formidoloſa
damnatio de ſocietate ſanctorum
euelli ⁊ in perpetuis ignibus man
cipa **Nico.** Deinde ponit̄ vtili
ri tatis conſequētia·
quia iuſti videntes punitionem in
iquorum ex hoc firmantur magis
in bono ⁊ contemnunt pſperitatē
malorum· vn̄ dicit̄ Videbunt iu
ſti· intelligendo nunc damnacōeꝫ
malorum ⁊ timebunt magis of
fendere deum ꝙ ante et ſuper eum
ridebunt contemnentes eius pro
ſperitatem **Augul** Intelliga
p̄teritam· mus ⁊ diſ
cernamus duo iſta tempora ſatis
vtiliter timendi ⁊ ridendi. Q̄diu
enim ſumus in hoc ſeculo nōdum
eſt ridendum ne poſtea ploremus
Iuſti āt qui viuunt modo ex fide
intelligunt ꝙ damnandi ſunt ma
li· ꝓpterea timent et ſibi· Quid enī
ſūt hodie ſciūt· q̄d futuri ſūt cras
neſciunt· Quia ergo nunc ad malo
rum imitationē labi poſſunt· hinc
habent formidinem· Quando autē
ridebunt· Cuꝫ venerit dies noſter
id eſt manifeſtacō chriſti ad iudi
ciū tunc iuſti ridebunt ſuper dam

natione ma
lorum. **Gregorius**
vi. moralium Illic non habent cõ
paſſionem quia damnatis tunc ꝓ
deſſe non
poſſunt. **Auguſtinus.**
Tu corrige reatum et gaudebis ad
iudicem. Hodie enim hortatur te
ne iudicet te. cum autem venerit iu
dicij tempus: correctõis locus nõ
erit: ſed tm̃ damnationis. Erit ibi
penitẽtia ſed infructuoſa q̃a ſera.
nũc ⌊dicent⌋ iuſti⌊ ecce hõ qui non
poſuit deum adiutorem ſuum⌋ per
bona merita⌊ Sed ſperauit ĩ mul
titudine diuicia
rum ſuarum⌋ **Caſſiodo**
Diuicias hic: vniuerſas pompas
ſeculi accipere debemus in quibus
iſte ſeculi amator ſpem et fiduciã
poſuit et ideo dam
natus eſt **Jeronim**
Sed nunquid tantum malum ſit
diuicias habere. tantũ vt de iuſto
habeantur et deo gratias referatur
qui eas dedit. Non. Sed malum
eſt ſpem in diuicijs ponere cum in
alio pſalmo dicit. Diuicie ſi afflu
ant nolite cor apponere. Diuici
as licet habere ad neceſſitatem: et
non licet poſſidere ex amore. Nam
Abraham et reliqui boni diuicias
habuerunt: ſꝫ ſpem in eis nõ ha
buerunt. Sequitur ⌊et preualuit⌋
Nicolaus. ad tempus ⌊in
vanitate ſua⌋
quia proſperitas eius tranſiuit ve
lut vm
bra **Auguſti** Quid enĩ
vanius eo
qui putat plus habere nummum

q̃ deum. Ergo hoc genere malorũ
damnato: q̃d dicis de te o corpus
chriſti. ⌊Ego autem ſicut oliua
fructifera in
domo dei⌋ **Nicola** Per oli
uam fru
ctiferam hic intelligitur oleũ qd
de fructu oliue exprimitur. quo lu
cerne in domo dei replebãtur ſicut
legitur leuitici. xxiiij. Eſt igitur ſen
ſus Ego autem ſicut oliua fructife
ra id eſt ſicut fructus oliue eſt fo
mentum luminis in domo dei. Sic
innocentia mea lucebit corã deo.
nec extinguetur per malorũ nequi
ciam⌊ſperaui⌋ nõ in diuicijs ſicut
genus malorum. ſed ⌊in miſericor
dia
dei.⌋ **Jeronimus** Quia
hec nõ
eſt humane fragilitatis facultas
vt per ſe quis ſaluus fiat ſed per
miſericordiam ⌊dei in eternum et i
ſeculum
ſeculi.⌋ **Nicolaus** id eſt
non tm̃
ſperaui in miſericordia dei in vita
preſenti ſed in vita futura. ⌊Con
fitebor tibi in ſeculũ⌋ id eſt lauda
bo te ⌊quia feciſti⌋ mihi miſericor
diam in preſenti ⌊et expectabo no
men tuum⌋ in futura retributione
iuſtorum. Nomen eius eſt Jeſus
id eſt ſal
uator. **Caſſiodorus**
Nomen eius expectat qui ſe in iu
dicio domini ſaluatoris per miſe
ricordiam eius credit eſſe ſaluandũ
⌊quoniam
bonum eſt⌋ **Hugo** id eſt dul
ce et ſua
ue ⌊in conſpectu⌋ id eſt in iudicio
et eſtimatione ⌊ſanctorũ tuorũ⌋ q̃
ſ. guſtant ſuauitatẽ bonitatis eius

ſicut guſtauerat beatus Bernhar
dus qui dicebat. Jeſus eſt melos
in aure. mel in ore. et iubilus in cor
de. **Nicolaus** Hoc tamen
nomen in cō
ſpectu malorum non eſt bonum q̄
frequēter verbis et factis blaſphe
mant **Collector**. Hoc no
ipſum men audi
re poſſunt ꝛ boni ꝛ mali. non autē
guſtare niſi ſancti Et quanto quis
ſanctior ē tanto dulcius ꝛ ſuauius
ſapit nomen domini in corde eius
Tanto etiam patientius et deſide
rabilius ipſum expectat vt tandē
videre mereatur quod amat. Nos
igitur cariſſimi conſiderata iniquo
rum perditione: et bonorum ſalua
tione: Rogemus ſupplici mentis de
uotione dominum deum noſtrum
vt ab omni dolo liberi: ab omni ini
quitate mūdati: mereamur plan
tari ſicut oliua fructifera in ciuita
te celeſti vbi in trinitate perfecta
laudatur deus in ſecula ſeculorū
Amen.

Pſalmꝰ lij

Dixit inſipiens in cor
de ſuo nō eſt deus
Titulus. In finē pro amalech in
tellectus dauid. Antiochus rex
grecie in tantam inſaniā deuenit
ꝙ negauit verum deum et captiua
uit populum iſrael ꝛ cepit ciuitatē
ieruſalem ꝛ poſuit ydola i templo
vt habetur .i. machabeorum .v. de
qua captiuitate fuit populus iſra
el liberatus per machabeos Fecit
ḡ dauid hūc pſalmum ɔtra hūc
fatuum regem ad laudem dei: in di
rectionē ꝛ ɔfirmationem populi
Hugo Hic tangit hyſtori
am que habetur pri
mi Regum viceſimoq̄nto capit'lo
Vbi dicitur ꝙ abſēte dauid ama
lechite irruentes in ſychelech par
uam ciuitatem: quam dederat ei
Achis rex geth expugnauerunt
eam et vxores et filios ꝛ animalia
dauid captiuantes ſuccenderunt
ciuitatem Quod cum dauid reuer
tens de exercitu achis cognouiſſet
perſecutus eſt amalechitas quos
percuſſit ꝛ omnia ſua liberauit ꝛ re
duxit. Hic autem pſalmus agit
nō de hiſtoria iſta ſed de ſigno hu
ius nominis
amalech. **Jeronimus**
Quod interpretatur dolens ſiue
parturiens. et ſignificat eccleſiam
corpus chriſti; que dolet pro pec
catis ſuis et aliorum. et parturit fi
lios per verbum predicationis. ſi
cut Apoſtolus dicit Per euangeli
um ego vos
genui **Caſſiodor.**
Licet enim pſalmus iſte magna
ex parte ſimilitudinis verſuum ter
tiodecimo pſalmo cōuenire noſca
tur Intellectus ipſorum q̄m maxi
me permutatus eſt: diuerſitate ti
tulorum. Nam cum ille habeat ꝑ
titulo pſ dauid Iſte ɔtinet in finē
ꝓ amalech intellectꝰ dauid vt .ſ. di

ctum eſt. ita ñon mutatis verbis
aliud ille. aliud iſte pnunciat eſſe
venturum Jlle enim contra iudeos
promitur. Jſte contra omnes pec-
catores inſurgere genealit iudica-
tur. Jlle de incarnacōe domini. iſte
de aduentu iudicij in fine ps dictu-
rus eſt. Eccleſia igitur multoruz
refrigeſcente caritate dolens popu-
lum commonet perfidoruz vt a ſu-
is iniquitatibus conquieſcat. ne
in diuina diſceptacione id eſt iudi-
catione vel arguciōne diſpeareret. vn-
de propheta in perſona eccleſie ge-
nus malorum increpans ait

Dixit inſipiens cogitādo in
corde ſuo ubi eſt deus. Ⱶ ſub
audit nō
eſt deus

Auguſtinus

Qui putat deo placere facta mala
non eum putat deum. Si enim de-
us eſt: iuſtus eſt. Si iuſtus eſt: diſ-
plicet ei iniuſticia. diſplicet iniqui-
tas Cum dicis in corde tuo fauet
iniquitatibus meis deus. nihil ali-
ud dicis quam
non eſt deus

Caſſiodorus

Et vt hunc inſipientem per multi-
plices errores potuiſſes aduertere
pluralem illi numeruz decenter ad-
iunxit di-
cens

Jeronimus.

Corrupti ſunt de lege bone na-
ture et abominabiles id eſt odi-
biles facti ſūt in iniquitatibus
ſuis.

Nicolaus.

Non eſt
qui faciat
bonum ſcilicet meritorium. quod
fieri non poteſt ſine fide operante
bonum per dilectionem. licet aliqn-
do faceret aliquod bonum de gene-
re non eſt vſque ad vnum.

Caſſiodorus

Hoc eſt enī
quod eccleſia
dolebat vt in tāta multitudine per-
ditorum non ſit qui bonum poſſet
operari quod de illis tantum debet
accipi qui extra religionem catho-
lice fidei poſiti in obſtinatione dete-
ſtabili perdurant. de quibus infe-
rius eſt dictum. Qui deuorant ple-
bem meam et reliqua Dominus
de celo proſpexit id eſt de vnoquo-
que predicatore ſuo quos tanquam celum
inhabitat. Proſpi-
cit.

Jeronimus.

Proſpi-
cit deus
per ſuos ſanctos ſuper filios homi-
num

Caſſiodorus.

Vt errantes non perderet: ſed pe-
nitentes pia confeſſione ſaluaret.
Ad hunc finem proſpexit vt vi-
deat id eſt vt videri faciat vt incre-
dulis et peruerſis excuſatio tolle-
retur

Nicolaus.

Si eſt in-
telligens
per veram cognitionem Aut re-
quirens deum per veram et bonā
operationem Quales autem inuē-
ti fuerint ſubditur. Omnes decli-
nauerunt a rectitudine iuſticie.
ſimul inutiles facti ſunt id eſt in-
epti ad conſecutionem vite bone.
Sicut medicina dicitur inutilis que
eſt inepta ad conſecucōnem ſani-
tatis.

Jeronimus.

Non
eſt qui
faciat bonum non eſt vſque ad vnuz.
Nullus enim ex iſtis implet volū-
tatem patris celeſtis.

Nicolaus. Vnde ly vnũ ponitur inclu
ſiue vt ſit ſenſus ꝙ nec vnus talis
reperitur in eis.
Caſſiodorus.
Nam ſi aliquem bonum voluiſſet
intelligi non diceret vſqꝫ ad vnum
ſed preter vnuꝫ. hoc de illis dicit ꝗ
corde durato in ſcelerato permanſe
re propoſito.
Nico. Conſequenter po
nitur pene dẽmia
tio cum dicit. Nonne cognoſcent
omnes qui operantur iniq̃tatem.
Caſſiod. Scilicet qui fide
les domini laniaẽ
contendunt. qui contra mandata
dei viduas opprimũt. pupillos ex
poliant. de quibus ſubdit. Qui de
uorãt plebeꝫ meã vt cibũ panis. c.
Nico. vita delectanẽ in ſpoliati
one ⁊ occiſione innocẽtũ
acſi comederẽt
Caſſ. Vel ita in v
bonũ cibum
ſũ hñt pſeq̃
innocentes ſicut panis eſt cibus
quotidiana comeſtõne deſiderat⁹
Nec vacat ꝙ dicit plebem meam:
vt oſtenderet omnia ſuperiora ſe
dixiſſe de peſſimis.
Nicola. Qui vtiqꝫ
ſciẽt dei in
ſticiam per pene infligende experi
entiam.
hugo. Tunc enim ſcient i
pena: quod nunc ig
norant in culpa quia oculos quos
culpa claudit
Nicol. Vnde i
pena aperit.
perſõa
talium dicitur Sapientie quinto
Laſſati ſumus in via iniquitatis ⁊
perditionis. ambulauimus vias
difficiles. viam domini ignoraui
mus. Quid nobis ꝓfuit ſuperbia
noſtra. aut quid diuiciarum iactã
tia contulit nobis. c. tranſierũt oĩa
illa tanq̃ vmbra. Et ſubditur ibi
dem Talia dixerunt in inferno hij
qui peccauerũt. De quibus pecca
toribus adhuc ſubdit. Deum nõ
inuocauerunt.
Auguſti. Hoc q̃ſ
ꝗ inuo
cat quod vult ad ſe venire Nam cũ
di cis. Deus da mihi diuicias: non
vis vt ipſe deus veniat ſed vis vt di
uicie veniant ad te. Ergo iſti qui
propter ſecularia commoda: qui
propter terrena bona: qui propẽ
pñtẽ vitam ⁊ terrenam felicitateꝫ
inuocant deum: aut ſeruiũt deo:
non inuocant deuꝫ. Propter quod
de illis ſequitur. illic trepidauerũt
timore vbi non erat timor. ſ. iuſte
Caſſiodo. Peccatores mũ
di iſtius in iſto
ſeculo timent ne adepta felicitate
fraudentur. ne diuicijs inuentis mi
nus perfruãtur. ne adquiſitis pri
uentur honoribus. Hic enim viui
formidant amittere que ſe tamen
norunt humana conditione relin
quere. Illa enim non cogitant per
que veriſſimo timore torquendi
ſunt quando illis erit fletus ⁊ ſtri
dor dentium. Et vere ſcient peccato
res ꝙ malum non erit impunituꝫ.
Quoniam deus diſſipauit. id ẽ
diſſipabit. oſſa eorum. Verſus
iſte non eſt dauid in tredecimo pſal
mo. ſed nouiter hic ad confirman
dum iudicij tempus apponitur De
us eī in futura diſceptatione ipſo
rum diſſipat oſſa id eſt obſtinati
ones duriſſimas quorum nouit

accrediſſe induruiſſe protervitam.
Addidit quoqꝫ [qui hominib9 pla
cent] quod ſceleratorū ſpecialiter
eſſe demoſcitur. Juſtus vir ſibi ſem
per diſplicet dum carnis ſue vitia
celeſti cōſideratione caſtigat. Ma
li vero amant vnde pereant: deſide
rant vnde damnentur.

Hugo Sed nonne bonum ē
hominibus placere
ſcdm illud Eccleſiaſti. viij°. ſFruere
magnatis ſine querela Vñ Exod.
ij°. et Danielis. ij°. legitur ꝙ Moy
ſes et Daniel fuerunt amici regū.
Item dicit apoſtolus. pma ad Co
rinth. x. Ego per omnia hominib9
placeo. Solutio. Bonum eſt place
re hominibus ad illiciendum eos
ad bonum. et ſcdm hoc intelligun
tur auctoritates predicte. Malum
autē eſt placere eis pro inani glo
ria. ꝛ ſic intelligitur quod hic dici
tur: qui hominibus placent id eſt
placere appetunt propter inanem
gloriam. Secunda pena malorum
exprimitur cum ſubditur. [Confu
ſi ſunt] id eſt confundentur ꝛ eru
beſcent: quando eis dicetur. Ite ma
ledicti in ignem eternum [quoni
am deus ſprevit eos]. quia deum
ſpreverunt. Sprevit autem deus
eos quos nō corripit: ſed ſinit eos
currere per campos licencie. Vnde
ſupra dixit. Auferūtur iudicia tua
a facie eius. Sequitur.

Caſſiodor9 [Quis da
bit] ſupple
niſi tu domine. Vox eccleſie creden
tis eſt: non dubitantis [ex ſyon]
illa celeſti [ſalutare iſrahel] id eſt
ſalutē populo fideli per fidem verā
deum videnti [cum converterit do
minus captivitatē plebis ſue: ex
ultabit Jacob et letabit iſrahel].
Verſus iſte futuram cōmemorat
felicitatem: quando fideles domini
pleniſſima libertate gaudebunt.
Et reſpice ꝙ in reſurrectione gene
rali frequenter Jacob patriarcha
iſrahel nominatur: propter illud.
Jacob dilexi: Eſau autem odio ha
bui. Congrue ſiquidem dilectus in
tanta temporis commemoratione
ponitur vbi ſine fine gaudetur. In
tulit et letabitur iſrahel. Interpre
tari diximus iſrahel videns deum.
quod eccleſie ſine dubitatione con
cedit: quando ſicut illi promiſſum
eſt in eterna patria collocabitur.

Collector Nos igitur frēs
cariſſimi ꝙ diu
nobis ſupereſt vita merendi: abij
ciamus opera tenebrarum: deſpici
amus mundum cum delectationi
bus ſuis quatinus inherendo ſan
cte converſationi talem dei adiuuā
te gratia poſſimus ducere vitam in
hoc mortali corpore: vt poſt hāc vi
tam preſentem ante conſpectū eter
ni iudicis. conſequamur eius mi
ſericordiam et eterne vite ſalvati
onem: ad quam nos perducere di
gnetur ipſe piiſſimus dominus no
ſter Jeſus chriſtus cui eſt honor
et gloria in ſecula ſeculorꝫ. Amē.

Pſalm9 .liij.

Deus in nomine tuo ſaluū me fac. Titulus In finē ī carminibus intellectus dauid cū veniſſent ziphei et nūciaſſent Saul. Nonne dauid abſconditus eſt apud nos?

Hugo Iſte titulus ſumit̄ de hyſtoria que eſt p̄mi Regum. xxiij°. et. xxvi°. Non quia pſalmus iſte agat de hyſtoria illa: ſ; quia agit de miſterio illius hyſtorie. Sicut enim dauid fugiens a facie Saul qui eum perſequebatur: latuit inter ziphеos: et illi prodiderunt eū Sauli ad interficiendum. Sic a boni in hoc mundo latēt inter malos qui florent: et ab eis fatigantur. Eſt ergo ſenſus huius tituli. In hoc pſalmo oſtenditur intellect⁹ dauid prophete vel cuiuſlibet fidelis. Intellectus dico habitus pro eo qd̄ factum eſt cum veniſſent ziphei et nunciaſſent Sauli. Ziphei interpretantur florentes. Per hoc enim intelligitur ꝙ peccatores florentes in hoc mūdo: nunciant Sauli id eſt morti vel dyabolo bonos latere inter malos. quem intellectū habent qui mentis aciē intendūt in finem id eſt in eorū nouiſſima videlicet. ad quē finem iniqui florentes ſunt venturi. Et ideo intelligentes eorum falſam felicitatē terminandam: ſemper ſunt ī carminibus id eſt in laudibus.

Augustinus Quibus laudibus? Dominus dedit dominus abſtulit: ſicut domino placuit ita factum eſt. ſit nomen domini benedictū. Si pſalmum intelligere volumus: inueniamus in genere humano hic dauid abſconditum et latentem: et inueniamus ei aduerſarios florētes. Attende dauid latentem. Mortui enī eſtis dicit apoſtolus membris chriſti: et vita veſtra abſcondita eſt cum chriſto in deo. Iſti ergo latentes quādo erūt florentes? Cum chriſtus inquit apparuerit vita veſtra: tunc et vos apparebitis cum ipſo in gloria. Et tunc iſti ziphei areſcent.

Ieronim⁹ Sicut herba quaſi hodie viridis videtur eſſe uſq; quo venit hyemps: ſic peccatores q̄ ſperant in diuitijs et gloriant̄ in vanitatib⁹ ſeculi videntur nūc florere: et in die iudicij areſcent atq; igni reſeruantur. Iſti deputantur ad penam: et ſancti ad regnū.

Augustinus Iſta duo genera hominum diſtinguere debetis: et eorum alterum eligere. Quid enim noſſe tibi prodeſt ſi eligere pigeres? Equidem nunc eligendi facultas adiacet. veniet tempus quādo tibi poteſtas deerit eligendi: cum iam deus ſententiā non differt iudicandi. Sed multi filij lucis infirmi cū viderint felicitate florere malos: dicūt apud ſeipſos. Quid mihi prodeſt innocentia? Quid mihi ꝙ deo ſeruio: ꝙ mandata eius cuſtodio: ꝙ nemini iniuriam facio? Ecce hec omnia facio: et florent illi et ego laboro. Sed intellige ꝙ

licet nunc floꝛent in ſeculo: areſcēt
tamen in iudicio: ⁊ poſt ariditatē
in ignem mittētur. Ignoꝛas quia
deus tuus ad te veniens: tibi pro
miſit ꝙ per multas tribulationes
opoꝛtet te intrare regnum dei: ſicut
hoc in ſeipſo oſtēdit. Si flos ⁊ glo
ria ziphœorum: amatorum videlꝫ
mundi appetendus eſſꝫ ipſe domi
nus tuus nonne in hoc ſeculo floru
iſſet. Maluit enim inter ziphœos
latere: ⁊ dicere pontio Pilato inter
roganti de regno eius. Regnū me
um non eſt de hoc mūdo. Ergo hic
latebat: ⁊ omnes boni latent hic.
quia bonum eorum intus in corde
eorum eſt: vbi fides: vbi caritas ⁊
ſpes ac cetere virtutes abſcondun
tur. et horum bono cum merces la
tet. ſed apparebit cum venerit filiꝰ
hominis ſeparare oues ab edis:
bonos a malis. Tunc ziphœi ad ſi
niſtram ſtantes ſero penitebunt
ſe in delicijs huius ſeculi floruiſſe.
Si tibi aliqua ſecl'i ſublimitas cō
petat: obſerua in occulto virtutes
tuas: ⁊ foras de ſublimitate noli ex
tolli. Naꝫ ſi ex illa vel de ſeculi pro
ſperitate elatus fueris cades in flo
res ziphœorum. **Auguſti.** Attēde
ꝙ Heſter regina deprecans pro liberati
one populi ſui cepit oꝛare ⁊ in illa
oꝛatione ↄfeſſa eſt illa omnia inſi
gnia regalia ſic ſibi eſſe velut pan
num menſtruate. Et ſi hoc mulier
iudea potuit: non poterit eccleſia
chꝛiſtiana. Ipſa igitur eccleſia ⁊
populus fidelis pꝛecatur ne eum
inimici foꝛtiſſimi grauare pꝛeua le

ant: dicens.
Deus in nomine⌋. quod eſt Je
ſus ⁊ ſaluatoꝛ⌊ſaluū me fac⌋
quaſi dicat. ſalua me in tua paſſi
one. ⌊et in virtute tua⌋ ⁊ in miſeri
coꝛdia tua. Cum enim virtus dei p
ſe ponitur: intelligitᷣ miſericoꝛdia.
quia pꝛoprium dei eſt miſereri et
parcē. ⌊iudica me⌋ iudicio diſcre
tionis ⁊ ſepara me a ziphœis: hoc
eſt a malis. Et o tu⌊Deus⌋ qui es
verax in pꝛomiſſis⌊exaudi oratio
nem meam⌋ mentalem per quam
pꝛecoꝛ in nomine tuo ſaluari. ⌊au
ribꝰ⌋ clementie⌊percipe verba oꝛis
mei⌋ ⁊ oꝛationem meam vocaleꝫ.
Juſtus oꝛat intus in corde pꝛopē
ſe: ⁊ oꝛat exterius voce ad excitati
onem deuotionis: tam pro ſe ꝙ̄ ꝓ
ꝓximis ſuis. Poſtea ſubiūgit cau
ſas quare ita ardenter petit ſalua
ri et exaudiri. Prima eſt ꝙ habet
hoſtes crudeles. Vn̄ dicit. ⌊Quo
niam alieni⌋. non natura: ſed vita
et moꝛibus: vt ſunt mali et falſi
fratres⌊inſurrexerunt aduerſum
me⌋ id eſt contra me: ad perſequē
dum et diffamandum me. ⌊et foꝛ
tes⌋ in malo: videlicet perſecutores
et demones. ⌊queſierunt animam
meam⌋ ad decipiendum ⁊ perden
dum me. Cauſaꝫ quare ad hoc mo
uentur ſubiungit: dicens. ⌊⁊ non
ꝓpoſuerūt deuꝫ ante conſpectū ſuuꝫ
Auguſtinꝰ quia ante con
ſpectum ſuum
non eſt niſi ſeculum. Quomodo cu
muletur ſit numus ſuper numuꝫ.
quomodo augeantur greges: quo
modo impleātur apothece: quomō

dicatur anime: habẽs multa bona
iocundare: epulare: ſatiare.
Caſſiodo. Perditi autem
ideo non propo
nunt deum ante oculos ſuos. quia
ignorare illũ credunt que mente
ſcelerata conceperũt. hec eſt pia ora
tio qua deſiderabat audiri: ne illi ꝑ
mitterent̃ ſuas voluntates efficere
quos conſtabat deũ ante oculos
non habere. ⌊Ecce enim deus ad
iuuat **Auguſtiñ.** Omnes
me⌋. enĩ ſan
cti adiuuãtur a deo: ſed intus vbi
nemo videt Quomodo enĩ magna
pena eſt impiorum cõſcientia: ſic
magnum gaudium piorum ipſa
conſcientia. Nã gloria noſtra hec
eſt ait apoſtolus: teſtimoniũ con
ſcientie noſtre. Quomodo te adiu
uat. ⌊et dñs ſuſceptor ẽ aĩe mee⌋.
Caſſiodo. quia non ſolũ
in laboribus ad
iuuat: ſed etiã a peccatis omnib9
miſeratus abſoluit. Et intuere ꝙ
dicit: anime mee. vt ſi corpus pe
riculis exponatur: anime tamẽ ſa
lus illeſa ſeruet̃. ⌊Auerte mala
inimicis **Nicola.** id eſt auer
meis⌋. te a me ma
la ab inimicis meis contra me co
gitata: et conuerte ſuper eorum ca
pita: ſcđm quod dicitur Prouerb.
xi. capi. In inſidijs ſuis capientur
iniqui. Vnde et tranſlatio hebrai
ca habet. redde malum inſidiatori
bus meis. ⌊et in veritate tua⌋ qua
reddes vnicuiqꝫ iuxta opera ſua.
⌊diſperde il **Auguſt.** Iſti flo
los⌋. rent fe
licitate ſeculi: pereunt virtute dei:
florent ad tempus: pereunt in eter
num: florent falſis bonis: pereunt
veris bonĩs **Jeroni.** diſper
tis. de ergo
illos in die iudicij: in tua iuſticia
vindica: diabolũ videlicet a mem
bra eius. Et vt deꝑcatio ſit magis
exaudibilis: promiſſionem deo fa
cit: dicens. ⌊Voluntarie⌋.
Hugo id eſt non coacte. ꝙ
vt ait Auguſtin9: nõ
placent deo coacta ſeruicia. ⌊ſacri
ficabo tibi⌋ ſacrificium boni operis
videlicet ſacrificium iuſticie.
Caſſiodo. Sacrificare autẽ
voluntarie do
mino eſt puritatem bone volunta
tis offerre: et propter hoc tantum
illũ colere: timere: vel amare: ꝙ de
us eſt: ꝙ creator: ꝙ rerum omniũ
pius probatur eſſe diſpoſitor.
Auguſtin9 Ipſum autem
gratis dilige:
quia melius ab eo non inuenis
quod det: ꝙ ſeipſum det.
Caſſiodo. Sacrificant etiã
et voluñtarie deo
qui inter anguſtias paſſionum iu
giter gratias agunt: ſicut ſanctus
Job feciſſe memoratur. Sequitur.
⌊et confitebor nomini tuo domine
quoniam bo **Nicola.** i. conſi
num eſt⌋. tebor cõ
feſſione laudis bonitatem quã mi
hi exhibuiſti: a hoc bonũ eſt.
Caſſiodo. Nam illum vel
le laudare ine
ſtimabile bonum eſt. quia liberat
ab omni malo Vñ ſubdit ⌊Vo

niam ex omni tribulatione eripuiſti me]. ex omni videlicet periculo anime: quod vtiqꝫ in hoc mūdo accidere non poteſt: niſi eis qui in dilectione domini perſiſtunt.

Nicolaꝰ [Et ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus] id eſt pro nihilo computaui eorum inſidias contra me: cōfidens de tua bonitate: non de meis meritis vel virtute: illos ꝫ ipſos deſpexit oculus meus.

Auguſtinꝰ Florem illorū tranſiui: altitudinem cordis ad te leuaui: et perueniens ad te vidi quia omnis caro fenum: et gloria hominis terreni quaſi flos feni. Hoc agite fratres cum amicis veſtris. erigite corda veſtra. diſcite gratis diligere deū. diſcite preſens contemnere ſeculū. diſcite voluntarie ſacrificare hoſtiam laudis: vt tranſeuntes vanam gloriam huius ſeculi reſpiciatis ad quem finē amatores ſeculi vēturi ſunt.

Caſſiodorꝰ Supplicatio iſta pphetica eſt ſancte deprecationis: deuota ſimplicitas: vltimum vite noſtre tradidit exemplum: vt quādo a ꝫ ipſis id eſt a mundi iſtius florentibus ingrauamur: non ad contentiōes leuiſſimas incitemur: ſed voluntarie domino ſacrificātes eius beneficio ab omni tribulatione liberemur. Contendamus illi veriſſime confiteri vt iam grauati a noſtris peccatis mereamur abſolui. Magna profus forma petitionis expreſſa eſt: vt imminentibus quibuslibet periculis tranquillo a confidēti animo ſupplicemus: quoniam nouit ille nos ab omnibus tribulationibus eripere: ſi tamen hoc nobis intelligit expedire. Nos enī quid oremus ſicut oportet neſcimus: quos et ignorantie tenebroſe circundant: et noxia peccata confundunt.

Collector Ergo cariſſimi ad ipſū in cuius nomine credimus ſaluari cū fiducia accedentes: humiliter deprecemur quatinꝰ eius adiutorio a tribulationibus mundanis eripiamur. et quem mente ſequimur in terris: ipſum in celeſtibus videre mereamur q̄ eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmꝰ .liiij.

Exaudi deꝰ orationem meā. Titulus. In finē pſalmus in carminibus intellectus dauid.

Hugo Per dauid intelligitur hic eccleſia que eſt congregatio fidelium: que hic clamat ad deum propter miſerias quas patitur ab hoſtibus: tam viſibilibus q̄ inuiſibilibus. Sed quia p iſtas miſerias exercetur et proficit ī virtute et gratia. Ideo reddit gratias deo de ipſis miſerijs vt patet in titulo. Cuius iſte ſenſus hic oſtenditur. Intellectus dauid id eſt eccleſie intelligentis miſerias a tribula

tiones in quibus eſt. Plangit enī inter mala ſeculi. quia mund⁹ nō eſt locus gaudij ſed meroris. hoc tamen intelligit eccleſia in carminibus id eſt in laudibus. ſicut Job qui in tribulationibus benedixit dominum: ſi tamen acies mentis dirigitur in finem .i. in chriſtū.

Caſſiodo. ad quē conſtat quicquid fideliter ac recte agimus ſine dubitatione referendum.

Hugo Intendit enim hic pſalmus monere bonos vt mala pſentia attendant: et inter ea plāgant videntes iſtam regionem nō eſſe locum gaudendi: ſꝫ gemēdi.

Collector Qui quidem pſalmus in perſona chriſti de eius paſſione et reſurrectione a Jeronimo et Caſſiodoro exponitur. Sed ab Auguſtino magis ī perſona eccleſie vel fidelis tribulati videt̄ expoſitus. Scdm quē modum hic pſalmus eſt vox eccleſie vel tribulati fidelis orantis atqꝫ dicentis. [

Hugo Exaudi deus orationem meam] de obtinendis bonis [et ne deſpexeris deprecationem meam] de malis amouendis.

Caſſiodo. Poteſt enī ꝫ exaudiri pri⁹ a poſtea deſpici: quod euenit eis qui mundi iſtius bona deſiderantes accipiunt que precantur: et tamen poſtea deſpiciūtur. quia nequaꝗ̄ eterna premia que ſierunt. Petrus cantor pariſienſ. Et quia ſepe repetenda eſt oratio: addit. [Intende mihi] videlicet orāti. [et exaudi me] dando quod poſtulo. Cauſam vero ſue orationis oſtendit: dicens. [Contriſtatus ſum in exercitatione mea].

Hugo Eſt enim exercitatio corporis: vt in peregrinatione et ieiunio. Eſt et alia interior: que eſt pietatis et miſericordie. De his duab⁹ dicit apoſtolus .i. ad Thimotheū. x°. Exerce te ipſum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis eſt. Tercia exercitatio eſt in tribulationib⁹ de qua hic loquit̄. Oportet enim nos hic contriſtari: ſi volumus in futuro ad leticiam tranſire. Omnes enim motus a contrario in contrarium ſunt. Eligat igitur hic vnuſquiſqꝫ quod voluerit: leticiam vel triſticiaꝫ. quia hinc ad ſuum contrarium tranſiturus eſt. Unde Johan. xv°. Mundus autē gaudebit: vos autem contriſtabimini. ſed triſticia veſtra vertetur i gaudium. Et Luc. xi°. Ve vobis qui nunc ridetis: qꝛ flebitis.

Collector Nec ſolū contriſtatus: ſed [et cōturbatus ſum] corpore et anima. [a voce inimici] obloquentis mihi a contradicentis. [et a tribulatione peccatoris] affligentis me.

Auguſtinus Ne putetis gratis eſſe malos in hoc mundo: et nihil boni de illis agere deum. omnis malus aut ideo viuit vt corrigatur: aut ideo viuit vt per illum bonus exerceatur ad tolerantiam. Utinaꝫ et

go quí nos modo exercent conũer
tantur et nobiſcum exercẽantur.
tamen q̃diu ita ſunt vt exerceant
non eos oderimus · quia in eo ꝙ
quis eorum malus eſt vtrum vſq3
in finem perſeueraturus ſit: igno
ramus · Et plerunq3 tibi videris o
diſſe inimicu3: fratrem odiſti a ne
ſcis. Diabolus et angeli eius in ſcri
pturis ſanctis manifeſtati ſunt no
bis ꝙ ad ignem eternum deſtina
ti ſunt: ipſorum tantum deſperãda
eſt correctio: contra quos habem⁹
occultam luctã. Ecce enim breuiter
audite et intelligite ſi bonus es ini
micum non habebis: niſi malum.
Porro tibi ea bonitatis regula pre
ſcripta eſt: vt imiteris bonitatem pa
tris tui: qui ſolem ſuum oriri facit
ſuper bonos et malos: hoc eſt vt
vincas in bono malum benefacien
do inimicis vel orando ꝓ ipſis.

Hugo Nec mirum ſi contri
ſtatus ſum ⌊ QVo
niam ⌋ ipſi inimici ⌊ declinauerũt ⌋
id eſt intorſerunt ⌊ in me ⌋ per detra
ctionem et oblocutionem ⌊ iniqui
tates ⌋ que tamen eorum erant et
non mei. quia falſe me inculpaue
runt ⌊ et in ira ⌋ hoc eſt in malo ſuo
et non meo merito ⌊ moleſti erant
mihi ⌋ hoc eſt ſeuiebant in me ſine
ratione. **Auguſtin⁹** Duos ini
micos cõ
ſtitue tibi ante oculos. vnu3 aper
tum. alterum occultum. Apertum
hominem. occultũ diabolu3. Vnu3
vide: alterum intellige. vnum dili
ge: alterum caue. Inimicus quem
vides in te vult humiliare: vnde
vincitur. Verbi gratia. Si in diui
tijs tuis vincitur: paupere3 te vult
facere. ſi honore tuo vincitur: abie
ctum te vult facere. Ea ergo que at
tendit in te vult deijcere vel auferr
re quib⁹ vincit. Et ille occultus tu⁹
inimicus illud tibi vult tollere vñ
de vincitur: hoc eſt dilectionem ini
mici. Si diligitur aperte ſeuiens:
victus eſt occulte ſeuiens. Et quia
inimici mei ſeuiendo moleſti ſunt
mi **Hug** ⌊ Cor meũ cõturba
hi. tũ ẽ intra me ⌋ hoc eſt
quod alibi dicitur. Turbatus eſt
pre ira oculus meus. Ac ſi dicat.
Oculus ratõis mee turbatus eſt
propter moleſtias quas mihi in
ferunt. Nec tamẽ eſt hec turbatio
extra me quaſi vſq3 ad vindictam
vt vellem reddere malum pro ma
lo. ⌊ et ⌋ quia ſic commotus ſum cõ
tra malos ⌊ formido mortis cecidit
ſuper me ⌋ id eſt timeo incurrẽ fra
ternum odium quod eſt mors ani
me: ſicut ꝑma Joh. iij°. Qui odit
fratrem ſuum homicida eſt. ⌊ Ti
mor ⌋ anime ⌊ et tremor ⌋ mortis ⌊ ve
nerunt ſuper me ⌋ id eſt circumde de
runt. ⌊ et contexerunt me tenebre ⌋
id eſt tenebroſi peccatores. Vnde
apoſtolus ad Ephe. quinto. Fuiſtis
aliquando tenebre. ⌊ ET ⌋ conſti
tutus inter has conturbationes
⌊ dixi ⌋ id eſt deliberando optaui.
⌊ qs dabit mihi pẽnas ſ ⌋ virtutũ.
Jeronimus Eccleſia du
as pennas
habet: videlicet duo precepta cari

tatis. dilectionē dei ſcilicet:et pro
ximi. Hugo Et addit. ſicut
columbe id eſt
mihi in hac conturbatione gemē
ti ſicut columba que gemitum ha
bet pro cantu. Columba amat ſo
cias ſuas ⁊ gemit tamen inter eas.
Columba a moleſtijs querit auo
lationem:ſed non amittit dilectio
nem. Sic iſte vir ſanctus moleſti
is malorum perturbatus fugam
querit dicēs. et volabo extra per
turbationem malorum: et extra
tumultus ſecularium negociorū
et requieſcam. in tranquillita
te mentis guſtando ꝙ ſuauis eſt
domi Auguſtin⁹ Surgit
nꝰ. plerun
q; in animo ſerui dei deſiderium ſo
litudinis non ob aliud niſi propt
turbā tribulationū atq; propter
mores peruerſos malorum. Et di
cit. Quis dabit mihi pennas vt e
uolem. Conuitia hominum ferre
non poſſum. perturbant me. ſtri
dent ſuper me dentibus. accendun
tur in iracundiam. interficiūt ani
mam meā. prodeſſe illis non poſ
ſum verbis meis et collocutione.
Vtinam requieſcam alicubi ſepa
ratus ab eis corpore:ſed non amo
re. forſitan prodero eis orando ne
proximi dilectio in me conturbet.
Dicunt iſta homines:ſed plerunq;
ligantur ita officio vel cura vt vo
lare nō poſſint. Si ſic ligant dicāt
cum apoſtolo. Optabam diſſolui
et eſſe cum chriſto:⁊ hoc optimū.
manere autem in carne neceſſari

um propter vos. Columba delica
ta religata affectu:non cupiditate
volare non poterat propter implē
dum officium non propter paruū
meritum:tamen deſiderium in cor
de neceſſe eſt vt ſit. Non autem de
ſunt perſecutiones. quia verū eſt
illud. Omnes qui volunt pie viue
re in chriſto Jeſu perſecutionē pa
tiuntur. In omni congregatione
multitudinis neceſſe eſt vt inueni
antur mali. Attende conſolatorē
regem noſtrum chriſtum creatū
eſſe inter nos. Attende quia duo
decim ſuis miſcuit vnum quē pa
teretur. Deus enim qui nouit exer
cendos nos miſcet nobis:⁊ nō per
ſeueraturos: aut certe ita ſimula
tos vt nec inchoauerint in quo per
ſeuerare deberent. nouit enim ne
ceſſarium eſſe nobis vt feramus
malos:et proficiat ꝙ boni ſumus
Diligamus inimicos. corripiam⁹.
caſtigemus. excommunicemus.
vt cum dilectione a nobis etiā ſe
paremus. Itaq; ne amittam dile
ctionis vitā:quis dabit mihi pen
nas ſicut columbe: et volabo: et re
quieſcam. Quo iturus es. Quo vo
laturus. aut vbi requieturus. Ec
ce elongaui me fugiens et man
ſi in ſolitudine. In qua ſolitudi
ne forte fugies. In ſolitudine hoc
eſt in conſcientia: quo nullus ho
minum intrat. vbi nemo tecū eſt
vbi tu et deus es. Etſi ſolus es in
conſcientia:non tamen ſolus es in
caritate. Dilectio proximi te contur
bat, cum quo cum infirmatur: in

firmaris · cum quo cum patitur ꝯ
compatris · Sicq̨ etſi intus conſo
laris in conſcientia: forinſecus cō
turbaris · naꝫ tribulationes nō te
relinquent · Quapropter fidelis nō
ſpiritu vindicte: ſed zelo iuſticie de
clarans venenoſum periculum la
tens in priuati inimici corde: ꝛ con
ſiderans fortitudinem perſecutorū
clamat ad deum: dicens · Exaudi o
deus pater pro populo tuo oratio
nem · quia deus aliquorum oratio
nem audit et annuit · ꝛ quorundā
audit et auditas deſpicit: vt illorū
qui temporalia petunt ad volupta
tem: ſcd'm illud Ipſe pluit illis mā
na ad māducandū · Et poſt pauca
addit · Eſce erāt adhuc ī ore eoꝝ et
ira dei aſcēdit ſup eos · Et ideo orādū
ē ne deſpiciat orōeꝫ nrāꝫ Ecc̄ · xxxv ·
Nō deſpiciat dn̄s loq̄lā pupilli cū
effuderit q̄re
lā gemitꝰ ·

Colle. Gregori
us ī libro
decimo moralium hunc verſiculuꝫ
ſic exponit · Fugiēs ſe elongat qui
a turba deſideriorum temporaliuꝫ
in alta dei ſe contemplatione ſub
leuat · Manet vero ī ſolitudine qui
perſeuerat in remota mentis intē
tione · In ſolitudine quippe mane
re eſt a ſecreto cordis deſideriorum
terrenorum tumultus expellere: ꝛ
vna intentiōe eterne patrie ī amo
rem intime quietis anhelare · Om
nes enim qui vel illicita appetunt
vel in hoc mundo videri aliquid
volūt denſis cogitationuꝫ tumulti
bus in corde comprimuntur · Ali
us nanq̨ iuri ſe luxurie ſubdit at
q̨ ante mentis oculos ſcemata id
eſt figuras turpium perpetratio
num fingit · Et cum effectus operis
non tribuitur: hoc crebrius agitur
intentione cogitationis: et animꝰ
cecatus occaſioneꝫ nequiſſime ex
pletionis rimatur · Mens itaq̨ hec
quaſi quendam populum patitur
qui inſolenti id eſt fatuo cogitatio
num tumultu vaſtatur · Alius ire
ſe dominio ſtrauit · et quid in corde
niſi iurgia etiam que deſunt pera
git · Hic ſepe preſentes inuidet · ab
ſentibus contradicit · intra ſemet
ipſum contumelias profert et re
cipiet · Receptis autem durius re
ſpondet · et cum qui obuiet nullꝰ
aſſit magnis clamoribus rixas in
corde componit · Alius iuri ſe aua
ricie tradidit et faſtidiēs propria
aliena concupiſcit · Hic plerūq̨ cō
cupita adipiſci non valens · Diem
quidem in ocio: noctem vero in co
gitatione verſando · torpet ab vti
li opere · quia fatigatꝰ illicita cogi
tatione · Alius tyrannidi ſuperbie
ſe ſubijcit · honorum ſublimium in
fulas appetit · exaltari ſucceſſibus
exquirit · totumq̨ quod eſſe deſide
rat ſibi apud ſemetipſuꝫ in cogita
tionibus depingit · At contra ſan
cti viri q̄ nihil huiꝰ mūdi appetūt
nullis procul dubio in corde tumul
tibus premuntur · Omnes quippe
inordinatos deſideriorum motus a
cubili cordis manu ſancte conſide
rationis eijciunt · Et q̄ tranſitoria
cuncta deſpiciūt ex his naſcentes
cogitationum inſolentias non pa

tiñtur. ſolam nãq; eternam patri
am appetunt. Et quia nulla huius
mundi diligũt: magna mẽtis trã
quillitate perfruuntur.

Hugo Cur autem eccleſia vel
vir iuſtus manſit in
ſolitudine conſequenter exponit:
dicens. Expectabam eum qui
ſaluum me fecit a puſillanimitate
ſpiritus. hoc eſt ab inordinato
amore ne caderem in deſperationẽ.
a tempeſtate ſeditionis malorũ
Quorum deiectionem conſequenter
orat: dicens. Precipita domine
cogitationes fraudulosas eorum.
a diuide linguas eorum id eſt di
ſcordare facias eos qui in me con
ſpirant et concordes ſunt ad nocen
dum mi
hi.

Gregorii xxx°. mo
ratium.

Sicut perniciosum eſt ſi vnitas de
ſit bonis: ita et perniciosius eſt ſi
non deſit malis. Reproborum quip
pe vnitas bonorum vitam tanto du
rius impetit quanto ſe ei per colle
ctionem durius opponit. Hanc vni
tatẽ reproborum perniciosam ſibi
Paulus conſpexerat cum in medio
ſaduceorum a phariſeorum depre
henſus dicebat. De ſpe a reſurrecti
one mortuorum ego iudicor. Qua
nimirum voce percuſſam contra ſe
viciſſim audientium turbam per
ſoluit. Cum in duas partes tumul
tuantium multitudo diuidit: Pau
lo via ereptionis aperitur. quia
quem turba perſequentium vnita
conſtrinxerat: diuiſa laxabat. Si
malorum vnitas noxia non fuiſſet

nequaquam diuina prouidentia
gigantium turrim poſt diluuium
conſtruentium in tanta diuerſita
te diſſipaſ
ſet.

Hugo diſcordi
am igit
malorum exopto. quoniam vi
di iniquitatem in actu et contra
dictionem in verbis in ciuitate
hoc eſt in mundo qui eſt ciuitas di
aboli. cuius ciues ſunt omnes ini
qui et contentioſi. Petrus cantor
pariſi. In ciuitate dei caritas parit
conſenſionem. quia Die ac no
cte id eſt aſſidue ſine intermiſſio
one circumdabit eam ſuper mu
ros eius iniquitas. Muri ciuita
tis diaboli ſunt obſtinati ſuper quos
exiſtit iniquitas: id eſt nequam in
uidia que circundat ciuitatem. Vn
de Auguſtinus ait. Sciendum quod
cum per omne vitium antiqui ho
ſtis virus humano cordi infũdat
malo inuidie tota viſcera concutit
ſerpens. Hac enim Cayn armatur
contra Abel fratrem ſuum: filij Ja
cob contra Joſeph: iudei contra
chriſtum: babilonij contra Dani
elem. Hic eſt vermis qui Jone ede
ram conſumit: dum proſperitati
aliorum inuidendo detrahit et
labor in medio eius perſequendo
bonos. et iniuſticia que eſt cau
ſa huius laboris. Et non de
fecit de plateis eius vſura et dolus
Ad litteram enim in plateis huius
ſeculi vbi venduntur venalia: com
mittitur vſura et dolus: quia aut mer
catores putant habere precium rei
ſue: et tunc vendunt cum dolo. aut

faciunt credentiam emptoribus ſu is: et tunc plus vendunt ratione termini ſolutionis longioris quod eſt vſura.

Auguſtinus. Eſt et alia vſura peior quando non dimittis quod tibi debetur. et turbatur oculus in illo verſu orationis. Dimitte nobis debita noſtra. Verbum contumelioſum audiſti vis exigere damnationis ſupplicium: iniuriarum pugno percuſſus es: interfectionem quaeris vſura mala.

Hugo. Poſtquam egit de malis que patitur eccleſia vel vir iuſtus ab apertis inimicis conſequenter agit de malis que patitur a falſis fratribus que oſtendit eſſe intolerabilia multis modis: dicens. Quoniam ſi inimicus meus publicus peccator maledixiſſet mihi manifeſte ſuſtinuiſſem vtique. ſed illud non poſſum ita ſuſtinere quod amicus maledicat mihi. Unde Mich. vii°. Inimici hominis domeſtici eius. Et ſi is qui oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet id eſt per ſuperbiam mihi inſultaſſet comminando abſcondiſſem me forſitan ab eo. fugiendo preſentiam eius. Sed ab his qui videntur me amare et tamen inſidiantur mihi non poſſum me abſcondere. Unde dicit beatus Bernardus. Nunc in eccleſia impleta eſt illa propheria: ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Amara prius in nece martirum. amarior poſt in conflictu hereticorum. amariſſima nunc in moribus domeſticorum: quos nec fugare: nec fugere valemus.

Tu vero a quo dolos patior in abſcondito homo meum viuens vnanimis per ſimulationem. quia videbatur ab aliis quaſi bonus cum tamen eſſet malus dux meus.

Auguſtinus quia forte aliquando preceſſiſti me: et ſalubre aliquid monuiſti me et notus meus.

Hugo per fidem et profeſſionem. Qui ſimul conuerſans mecum dulces capiebas cibos eukariſtie et doctrine. in domo dei id eſt in eccleſia ambulauimus cum conſenſu corporalis conuerſationis. Tu in quo talis perſecutus es me verbis contentioſis: et prauis moribus. Falſi enim fratres intrant ſanctam eccleſiam qui cum ſimulate viuunt: quanto familiariores ſunt tanto grauius electos premunt: quos tamen exemplo ſuo dominus ſuſtinere docet: qui Judam ſuum commenſalem et traditorem tolerauit et diſſimulauit. Sed ipſi falſi fratres penas eternas non euadent. et qui tales ſunt audiant mortis ſententiam. qua dicitur. Ueniat id eſt veniat mors gehenne ſuper illos. quando eos damnatio eterna operiet. Et deſcendant id eſt deſcendent in infernum viuentes.

Caſſiodorus Hoc vtique fieri non poteſt vt et moriatur aliquis et viuus deſcendat ad inferos: ſed hoc magis ſpiritualiter accipiendum eſt.

Auguſtinus. Quid eſt ergo viuentes. ſcientes quia pereunt:

et tamen pereuntes terrenarum de
uoratõe cupiditatum abſorberent.

Hugo Dicitur autē cupidi
tas ſeu cor cupidi in
fernus. quia non poteſt impleri.
Vnde Prouerbi. xxvij. ſcriptum
eſt. Infernus et perditio nunquā
implen-
tur.

Gregori⁹ xviij.
mora
liū. Ad maioris igitur culpe cumu
lum hoſtes ſuos ſancta eccleſia per
hibet ſcire quod ſequi debeant: et
ſequi nolle quod ſciunt. morti in
infernum deſcenderent ſi mala ne
ſciendo perpetrarent. quia mortui
qui non ſentiunt pro neſcientib⁹.
viuentes ergo qui ſentiunt pro ſci
entibus poni ſolent. Cum ergo ſci
unt mala et tamen faciunt: ad ini
quitatis infernū ac voraginem vi
uentes miſeri deſcendunt.

Hugo Quare. Quoniā
nequicie ſunt i habi
taculis id eſt in ſecreto cordis eo
rum. et ſimiliter. in medio eorū
hoc eſt in

Jeronim⁹ Etenī
aperto. tā ope
re q̄ꝫ cogitatõe nequicia pleni ſūt.

Hugo Eccleſia enī vel vir
iuſtus inter tantas
tribulationes eſtuans ſubiungit:
dicens. Ego autem per me
metipſū et non ſicut canonici qui
per vicarios cantant ad dominū
clamaui inter predictas tribula
tiones conſtitutus. Et dominus
ſaluabit me a peccato et ab infer
no. Et propter hoc ne de ingratitu
dine poſſim argui. Veſpere et ma
ne et meridie. Veſpere id eſt in ſe
nectute. mane id eſt in puericia.
meridie id eſt in iuuentute. quaſi
dicat. Omni tempore vite mee nar
rabo et annunciabo diuina benefi
cia mihi collata.

Nicola⁹ Vel veſpere et ma
ne et meridie: vide
licet tribus vicibus per diem nar
rabo: id eſt orationes et laudes di
cam domino. ſicut de Daniele legi
tur Danielis. vi°. q̄ꝫ tribus parti
bus in die adorabat deum contra
hieruſa-
lem.

Hugo Et exaudi
et vocē me
am id eſt orationē meam de qua
ſubditur. Redimet in pace ani
mam meam. In pace anima redi
mitur quādo de vitijs ad virtutes
ſiue de hoc mundo ad celeſtem pa
triam per dei gratiam et miſericor
diam transfertur. Chriſtus in pri
mo aduentu redemit eā a culpa.
in ſecundo aduentu redimet eam
a pena. et ſic ſecura erit. ab his
videlicet falſis chriſtiāis et fratri
bus. qui appropinquant mihi.
corpore et non vita vel moribus.
quoniam inter multos erant me
cum. Pauci electi: multi vero vo
cati ſunt. Inter multos illos voca
tos et non electos erant mecum
conuerſantes corporaliter in eccle
ſia. Tranſlatio romana habet: in
multis erant
mecum.

Jeronimus
hoc eſt: in ſacramentis cõmunica
bant mecum et in fide ficta: ſed non
in paucis: hoc eſt in fide firma et ca
rita-
te.

Hugo Exaudiet de
us me videlicet

in hoc q̄ ⌊et humiliabit illos⌋ ſcili
cet pueros chriſtianos predictos
humiliatione abiectionis et con
fuſionis chriſt9 dominus ⌊qui ē⌋
deus eternus omnia potens. ⌊ante
ſecula⌋ quia in principio erat ver
bum. Tranſlatio hebraica habet:
qui eſt iudex ab initio. Deinde oſtē
dit cauſam quare damnabuntur
cum ſubiungit. ⌊Non eſt enim il
lis cōmutatio⌋ de peccato ad peni
tentiam: ſed ſunt incorrigibiles et
indurati in malis ſuis: et ſic nō me
rentur veni
am.
Augusti.
quia
non
mutantur in melius: ſed in peius.
nec cum hic ſunt: nec in reſurrectō
ne. Omnes enim reſurgemus: ſed
non omnes imutabimur. Quare?
quia non eſt illis cōmutatio.

Nicola9 ⌊et non timuerant
deum⌋. ſed magis
contempſerunt: ſicut dicitur de ob
ſtinato Prouerb. xviij. Impius
cum in profunduz malorū venerit
contem
nit.
Cassiodo.
Namq̄
timet de
um a ſua nequicia cō mutatur dū
iudicij pauore et amoris ſtudio ele
git dominicis iuſſionibus obedire
⌊extendit manum ſuaz in retribu
endo⌋. Manuz hic virtutem et vin
dictam ſignat: que tunc erit quan
do illa diſcretio bonorum maloruz
q̄ peruenerit in illo futuro iudicio
vbi pena retribuetur pro peccato.
Et quia ⌊Contaminauerūt teſta
mentum eius⌋. hoc eſt quia mādā
ta domini prauis actibus pollue
runt ⌊diuiſi ſunt⌋ id eſt diuidentur

mali a bonis tanquam palee arſu
re ſegregantur a granis: hoc fiet
⌊ab ira⌋ hoc eſt a vindicta ⌊vult9
eius⌋. quia domini vultus ſuper fa
cientes mala vt perdat de terra ſci
licet viuentium memoriam eorū.
Sed non ſic diuidentur boni a deo.
Vnde addit. ⌊et appropinquauit⌋
ad bonos ⌊cor illius⌋ id eſt volun
tas dei. Cognitio autez voluntatis
dei appropinquat ad hominem per
expoſitionez ſacre ſcripture. Vnde
ſequitur. ⌊Molliti ſunt ſermōes
eius⌋ per expo
ſitionem.
Augustinī.
quia quedaz in ſcripturis videbā
tur dura cum obſcura eſſent: que
tamen expoſita emollita ſunt. ⌊ſu
per ole
um⌋.
Nicola9
quia ſicut
oleum fo
uet carnem: ita illa obſcura expoſi
ta fouent animam. ⌊et ipſi⌋ ſermo
nes ⌊ſunt iacula⌋. quia percutiunt
cor audientium. Vnde apoſtolus
ad Hebre. x°. Viuus eſt ſermo dei
dei et efficax: et penetrabilior omni
gladio ancipiti. Si ſi conturbaris
aliquo euentu ⌊Iacta ſuper domi
num curam
tuam. Vnde
Augustin9.
Proijce te in deuz. non eſt tam cru
delis vt ſe ſubtrahat et te cadere
permittat. cōmitte te ſibi cum fidu
cia in omnibus cauſis tuis: et ipſe
te enutriet: in doctrina intelligē da
in aduerſis tolerandis te docendo:
te confortando: et vias tuas diri
gendo. ⌊et non dabit⌋ id eſt non
permittet dari. ⌊in eternū⌋ et ſpiritualiter;
ad horā permittat ⌊fluctuationē⌋ et

cōmotionem et cōturbationem. [iuſto]. Licet enim iuſtus in hoc ſeculo ad tempus patiatur fluctuationem temptationum et aduerſitatum: tamen poſt hanc vitam ceſſabunt fluctuationes maris: videlicet huius ſeculi: quoniaz deus portum quietis preparauit iuſtis in eternuz. Quid faciet tunc malis Sequitur. [Tu vero deus deduces eos] ⁊ iniuſtos. [in puteum interitus] id eſt in infernum.

Caſſiodorus De quo alio loco legitur. Non aperiat ſuper me puteus os ſuuz. Fouea obſcura et mortalis: menſura terribilis: vbi nec ſpacium vllum cōceditur: nec ipſa inſpiramēta preſtantur. ſed obſcuritas tenebroſa circumdans impios amenī luminis tollit aſpectum. Ex puteiſiquidem ſimilitudine gehenne tormenta nos āmonet formidare. O pietas inaudita iudicantis. totuz hominibꝰ predicitur vt culpa plectibilis euitetur. [Viri ſanguinū] hoc non de iuſtis iudicibus intelligendum eſt qui diſcipline neceſſitate conſtricti innocēter humanū fundunt ſanguinem quo quietos reddant populos maxime cum legamus iuſta bella viris ſanctis a domino fuiſſe ɔceſſa. Quapropter addidit. [et doloſi] vt illum tantū intelligeres homicidij reuz qui per inſidias et iniquiſſimum doluz alienum querit exitium ⁊ mortem. Tales itaq; [non dimidiabunt dies ſuos] quia cum ſibi longam vitam promittunt: exitum celerrime mortis inueniunt.

Nicolaꝰ Mors taliuz cōmuniter acceleratur ſcd̄m dictū ſaluatoris Math. xxvi. Omēs qui acceperint gladiū: gladio peribūt

Collector Hoc Gregorius v. libro Job moraliter exponit: dicens. dies dimidiare eſt tempus vite male ī voluptatibus ductum ad penitentie lamenta diuidere atq; hoc ad bonuz vſum partiendo reparare. Sed illi qui dies ſuos nequaquaz dimidiant. quia peruerſam mentem nec in extremo tempore mutant. Quo contra Paulus bene ammonet: dicens. Redimentes tempus: quoniam dies mali ſunt. Tempus quippe redimimus quando ante actam vitam quam laſciuiendo perdidimus: flendo reparamus.

Hugo Vnde apoſtolus ad Roma. vi. ait. Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immundicie ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra ſeruire iuſticie in ſanctificationem. Videns enim eccleſia aut vir iuſtus peſſimum malorum finem: pſalmū cōcludit: dicens.

Jeronimꝰ [Lego autem ſperabo in te domine] vt pleni inueniantur dies mei in operibus iuſticie. A

Gloſa lij. non incipiunt dies bonos: ſ; in ſuis malis continue perſeuerāt. Alij dimidiant dies ſuos faciendo bonum per reſiduum tempus vite ſue. Alij implent dies bonos. Qui nō incipiūt dies bonos: moriūtur.

in egipto. quia vſq; in finẽ vite in tenebris vitiorum conuerſantur. Qui dimidiant dies ſuos moriuntur in deſerto. quia de confeſſione peccati exeuntes errata per penitentiam emendant. Qui vero implent dies ſuos perſeuerando in opere iuſticie vſq; in finem vite: terram promiſſionis conſequuntur.

Collector qui iſtum librum collegit ex dictis ſanctorum dicit. Et quia hic pſalmus ſcd̄m Caſſiodorum tercius eſt eorum qui de paſſione et reſurrectione domini Jeſu latius ſunt locuti: miſtice poteſt exponi etiam de chriſto: qui ſcd̄m formam ſeruiorat ad deum patrem: dicens.

Hugo [Exaudi deus] pater [orationem meam] qua oro a deo te ſcd̄m quod homo [et ne deſpexeris deprecationem meam: intende mihi et exaudi me].

Replicatio eorundem verborum notat: inſtantiam orationis perfecte a conſcientia ſanctitatis emiſſe.

Jeronimus Qua ratione intellige o homo. quia niſi pura conſcientia depreceris a deo: prorſus non exaudieris.

Hugo Cauſam ſue orationis ſubiungit: dicens. [Contriſtatus ſum] humana infirmitate [in exercitatione mea] id eſt in paſſione [et conturbatus ſum a voce inimici] videlicet iudei maledicentis mihi. [et a tribulatione peccatoris] ſcilicet eiuſdem populi perſequentis me. Hoc autem non meo merito ſuſtinui: ſed meo malo. [Quoniam declinauerunt in me iniquitates] id eſt impoſuerunt mihi mala: dicentes ipſi contra me falſum teſtimonium. [et in ira] qua contra me repleti fuerunt [moleſti erant mihi] clamantes. Crucifige: crucifige eum. Et propter hoc [cor meum conturbatum eſt intra me] ſcd̄m hominem. [et formido mortis cecidit ſuper me]. Unde dixit Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem. Unde [timor] anime [et tremor] corporis [venerunt ſuper me].

Caſſiodo Exitus noſtri morem certiſſima proprietate deſcribit. Mortem enim prius timemus: deinde contremiſcimus quia ſeparatio iſta corporis animeq; ſine conturbatione maxima non poteſt euenire. [et contexerunt] id eſt circumdederunt [me tenebre] ſcilicet mortis. quia frequenter illa conſpicimus animo de quibus nos ventura ſolet conturbare formido. Vel contexerunt id eſt circumdederunt me tenebre id eſt perfidi tenebroſi iudei.

Hugo [et] videns rebellionem eorum [dixi. quis dabit mihi pennas] ſcilicet potentie ſcd̄m quod homo ſum: niſi tu pater [volabo] a iudeis infidelibus [et requieſcam] in gentibus credentibus. Et bene addit [ſicut columbe]. quia ſicut columba non inueniens vbi pes eius requieſceret redijt ad archam. Sic chriſtus non inueniens locum in iudeis perfidis volauit per predicationẽ apo

ſtolorum ad gentes. Unde addit.
⌊ecce elongaui fugiens⌋ a iudeis
reſurgendo ⌊et manſi in ſolitudi
ne⌋ id eſt gentilitate inculta et ido
cta. quia ydolis ſeruiebat. ⁊⌊expe
ctabam⌋ poſitus in agonia paſſi
onis ⌊eum⌋ videlicet deum patrem.
⌊qui ſaluum me fecit a puſillanimi
tate ſpiritus⌋ ne in paſſione malis
crederem ⌊⁊ tempeſtate⌋ ſeditionū
quas iudei impetuoſe cōtra me mo
uebant. ⌊precipita domine⌋ ſuper
hos iudeos ⌊et diuide linguas eo
rum⌋ quas ſuper me acuerunt. Et
hoc totum fecit iudeis per Tytum
et Veſpaſianum. quia diſperſi ſūt
in diuerſas nationes. Cauſam ſub
iungit. ⌊quoniam vidi iniquita
tem⌋ in corde eorū qui me oderūt.
et contradictionē in ciuitate⌋.

Jeronimꝰ quia non crede
bant in me: di
centes. Nonne hic eſt Joſeph filiꝰ
fabri. ⁊ alia multa ⌊die ac nocte⌋
id eſt aſſi-
due. **Hugo** ⌊circunda
bit eam⌋ vi
delicet ciuitatem hieruſalem vniuer
ſaliter quantum ad oēs eius habitato
res: ſed pcipue ⌊ſuper muros eiꝰ⌋
id eſt ſuper principes ſacerdotum.
iniquitas qua me oderunt. ⌊et la
bor⌋ quo conati ſunt me occidere
⌊in medio eius et iniuſticia⌋ quia
non merueram mortem quam mi
hi procura
uerant. **Jeronimus.**
Taliter circundata et repleta eſt
eorum ciuitas ſcilicet hieroſolima
vt ſupra paruos et magnos redū
daret iniquitas. Unde dixerūt. Sā

guis eiꝰ ſup nos ⁊ ſup filios nr̄os.
Hugo ⌊⁊ non defecit de pla
teis eius vſura et do
lus⌋ quia Judas retulit eis trigin
ta argenteos: nihilominus tamē
tenuerunt Jeſum. Et ſimiliter dolꝰ
fuit ī oculo Jude traditoris. Et hec
nota facta ſunt ſicut illa que fiunt
in plateis. Sequitur querimonia
de Juda traditore a quo itolerabi
lius ſe aſſerit dolum traditionis pa
ti quam ab extraneo: dicens. ⌊Quoniā
ſi inimicus meus maledixiſſet mi
hi ſuſtinuiſſem vtiqꝫ⌋ quaſi dicat
magis tolerabile eſſet. ⌊⁊ ſi is⌋ vi
delicet iudeus ⌊qui oderat me ſuper
me magna locutus fuiſſet: abſcon
diſſem me forſitan ab eo⌋.

Jeronimꝰ Legimus in euā
geliis quod chriſtꝰ
abſcondit ſe a iudeis: a Juda autem
ſe non abſcondit: ſed eum etiam cō
uiuio ſancto aſciuit id eſt adiunxit.
ſicut ſequitur. ⌊tu vero homo vna
nimis⌋. quia cum aliis apoſtolis
mihi coniunctus eras ⌊dux meus⌋
ad predicandum cum ceteris miſſus
ducem bene dicimus itineris pre
curſo
rem. **Caſſiodorꝰ** ⌊et no
tus me
us⌋ quia te pſciui pditorem ⌊qui⌋ etiā
⌊ſimul mecum dulces capiebas ci
bos⌋ comedendo mecum ex parabſi
de ⌊in domo dei⌋ id eſt in templo.

Jeronimꝰ ⌊ambulauimꝰ
cum conſenſu⌋
Sepe enim cum ipſo domino in tem
plo Salomonis cum predicatōnis
conſenſu
abiit. **Caſſiodorꝰ** Et
vt

nobis abſoluta verborũ poſſit ſta
re contexio iſti a ſupiori verſui iun
gendũ eſt Cur me tradebas. Grã
dis ſit eniʒ culpa cui beneficia repu
tantur eximia. Poſtq̃ de Juda lo
cutus eſt: conſequenter per ſenten
tiam cõmunis pene cõuertitur ad
iudeos: dicens.

Hugo

[Veniat mors ſup
illos] id eſt captiuitas que facta
eſt per Tytum et Veſpaſianum.
[et deſcendant in infernum] id eſt
in acerbam penam ipſius captiui
tatis [viuentes] quod factum eſt
de iudeis. Judas etiam ad litteram
mortuus eſt et deſcendit viuens ad
infernum. quia deſperans ſe ſuſpen
dit. Et hoc meruerunt. [Quoniam
nequicie in tabernaculis eorũ] id
eſt in domibus vbi cõuenticula et
conſilia facientes: querebant quo
modo Jeſum tenerent et occiderẽt.
Et poſtea [in medio eorum] id eſt
in aperto: quando conſilia ſua alijs
aperuerunt. Cum vero premiſſa
mihi fecerant Judas et iudei. [Ego
autem ad deum clamaui]. Vnde
Math. xxvij°. dicitur. Jeſus voce
magna clamauit: dicens. Hely he
ly etc. [et dominus ſaluabit me].
reſuſcitans me a mortuis. [Veſpe
re et mane et meridie narrabo et an
nunciabo: et exaudiet vocem me
am]. Sic coniungitur littera.

Caſſiodorꝰ

Narrabo ve
ſpere predi
cando in cena tradicionem meam.
Et annũciabo ad mane reſponden
do quãdo dicente Pilato. tu es rex
iudeorum. tunc annũciauit: dicẽs
In hoc natus ſuʒ: et cetera que ibi
dicuntur. Hoc autem quod ſequit
et exaudiuit vocem meam: ad me
ridiem pertinet: quãdo dixit in cru
ce. Conſũmatuʒ eſt. Quia ſicut pre
dixerat ita factum eſt. O mira bre
uitas. In hoc vno verſiculo taʒ ma
gnus actus ille narratus eſt vt q̄
in illa latitudine cognoſcitur expo
ſituʒ: in hac breuitate probaretur
eſſe collectum.

Hugo

Et vere ex
audiet vo
cem meam. et [redimet in pace ani
mam meam] beneficio reſurrectio
nis [ab his] hoc eſt a iudeis. [qui
appropinquant mihi] vt me capi
ant in ſermone. et hoc faciebant in
dolo [quoniam inter multos] qui
me ſequebantur [erant mecum].
inſidiantes mihi [exaudiet deus]
pater me liberando. [et humilia
bit illos] tollens eorum locum et
gentem per romanos. [qui] deus
pater [eſt ante ſecula] id eſt ab e
terno. Quare hoc? [Non enim eſt il
lis cõmutatio] vt ſcilicet cõmutẽt
ſermonem nequaʒ quem firmaue
runt ſibi de me occidendo: nec poſt
factum mutabant voluntatem ſuã
prauaʒ penitendo. quia poſt reſur
rectionẽ chriſti etiam perſecuti ſũt
nomen chriſti confitentes. Cauſã
ſubiungit. [et non timuerunt de
um]. Et propter hoc [extendit ma
num ſuam] ad percutiendum eos.
[in retribuendo] penaʒ pro culpa
cõtaminauerunt teſtamentũ eiꝰ]

Jeronimus

quia non in
tellexerunt
dominum Jeſum ſanctorum ꝓphe

taruꝫ preconio repromiſſuꝫ quem
conſpuentes polluerunt. Et ideo.
Hugo ⌊diuiſi ſunt⌋ per totū
munduꝫ diſperſi ⌊ab
ira⌋ id eſt per vindictaꝫ. ⌊vultus⌋
id ē voluntatis ⌊eius⌋ ⌊et appropin
quauit cor illius⌋ ad gētes repro
batas iude-
is.
Caſſiodo. Cur autē
illa faciat que dicta ſunt ſubſequē
ter exponit: dicens. ⌊Molliti ſunt
ſermones eius ſuper oleum⌋. Iu
das molliuit ſermones ſuos cum
dixit. Aue rabi. Et iudei ſimilr̄ quā
do dicebant. Magiſter ſcimꝰ quia
a deo veniſti. et viam dei in veritate
doces. In mundo enim quid leuiꝰ
oleo: ſed ad exaggerationeꝫ id eſt
ad aggrauationem nimiam ſuper
oleum perfidorum ſermones dicit
eſſe mollitos: ne tanto ſceleri par
potuiſſet aliquid inueniri. ⌊et ipſi
ſunt iacula⌋ cum dicunt. Reus eſt
mortis. Hos ſermones enim pro
bant illi effeciſſe q̄ſi iacula. Poſt
ꝙ de pfidis iudeis celeſtis iuſticia
locuta eſt ſaluberrimum conſiliuꝫ
noſtris infirmitatibꝰ dedit: dicēs.
⌊Iacta ſuper dominum curā tuaꝫ⌋
quod ſuperius vſqꝫ in finem ſuffici
enter expoſitum eſt. Audiuimꝰ vi
uificatorem creaturarum animaꝫ ſu
am poſuiſſe pro ſalute mortaliuꝫ.
audiuimus impaſſibilem deum in
carne ſuſcepiſſe paſſioneꝫ pro pec
catoribus. audiuimus patri coeter
nuꝫ mortis ſubiſſe ſuppliciū. O ine
ſtimabile precium quod redemit
genus humanum: olocauſtuꝫ qđ
nobis preſtitit eternas flammas
euadere. Interitus qui tulit morteꝫ
Finis qui dedit bonuꝫ ſine fine mā
ſurum. Vnde papa Leo pulcre lo
cutus eſt: dicens. Quāuis multo
rum martiruꝫ in conſpectu domini
precioſa mors fuerit: nullius tam
inſontis id eſt innocētis occioſa fu
it redemptio peccatorum. Accepe
runt enim iuſti: non dederunt coro
nas. Inter filios autem hominuꝫ
vnus ſolus exiſtit chriſtus qui ve
re erat agnus imaculatus: in quo
omnes crucifixi: omēs mortui: om
nes ſepulti: omnes etiaꝫ ſunt ſuſci
tati. Preſta piiſſime deus vt qui in
aſſumpta carne pro nobis digna
tus es mortem pati: regni tui cōſor
tia nobis largiaris. Amen.

Pſalmꝰ .lv.

Miſerere mei
deus quoniam con
culcauit me homo.
Titulus. In fineꝫ pro populo qui
a ſanctis longe factus eſt in tituli
inſcriptione ipſi Dauid cum tene
rent eum allophili in geth.
Hugo Prima pars tituli ſu
pta eſt de euangelio
Iohānis. xix. vbi legitur ꝙ crucifi
xo domino Pilatus ſuperpoſuit
hunc titulum. Ieſus nazarenꝰ rex
iudeo-
rum.
Caſſiodorꝰ De quo
titulo lo
ge ante fuerat prophetatum. Ne
corrumpas tituli inſcriptionē: ſed
poncio Pilato iudaicus populus

iminebat vt contra vaticinia pro
phetaruz huius tituli emēdaretur
inſcriptio: nolens ſuum regem di
ci quem iſanis mētib9 reſpuebat

Hugo altera ps predicti ti
tuli videl; cuz teneret
euz allophili in geth ſumpta ē de
.i. regum. xxi. vbi dicitur q dauid
fugiēs ſaulis perſecutionez. venit
ad achis regem geth: ſed non eſt
rete

Caſſi Hec omnia miſtice
tus ... ſūt exponēda Geth
ſignat torcular .i. preſſuram quā
omnis fidelis patitur xpian9: ſꝫ tūc
fructum reddit vberrimū cum tri
bulationū fuerit mole depreſſus.
Et ideo in tituli inſcriptione loqui
ratiōabilit aptatur eccleſia in per
ſona cuiuſlibet fidelis tribulati q̄
allophilorū z alienigenarū pſecu
tōibus ingrauati tanq̄m nectareos
liquores merita ſanctoꝝ copioſa
vbtate p

Hugo Vn̄ ſenſus
fundūt tituli tal' ē.
ps. iſte tendēs in finē .i. in xp̄m qui
eſt finis ꝛ cōſūmatio ad quē tendi
mus. Ps. dico ſcript9 pro populo
.i. contra pp'lm .ſ. iudeoruz ꝛ pſecu
toꝝ: qui populus longe factus eſt
a ſanctis: nō loco ſed mente. et h°
in tituli inſcp̄tōe. quia cuz ſancti cō
fitēātur xp̄m regem iudeoꝝ. ſicut
titul9 dixit. populus iſte contradi
cit verbis vt iudei. et factis vt ma
li xp̄iani. qui ps. loquit de hoc qd
factum eſt dauid cum tenerent eū
allophili in geth. q ſic dauid ſau
lis perſecutōe p̄mebat. ſic et eccle
ſia xp̄i premitur perſecutione ma
lorum. Intendit enim ps. nos am

monere vt cum pacientia ſuſtine
amus mala

Caſſi Virgo igit
huius vite. ... mr̄ eccleſia
que fideles populos parit. nec a
virginitate diſcedit celeſtem ſpon
ſum piis lacrimis rogat ne ſe pati
atur ab inimicis opprimi que ad
huc in mundi iſtius cognoſcitur
calamitate verſari: dicens.

Miſerere mei deus quoniaz con
culcauit

Iero Homo hic
me homo. ... vnus p mul
tis dicitur: hoc ē in vnitate malicie
mul

Nicola Eo modo loq̄n
torū di quo dicitur
Exo. viii. Venit muſca grauiſſima z
multitudo muſcarū. Non ſolum ec
cleſia cōculcatur z premitur a ma
lis hominib9 verū etiaz a dyabolo

Caſſi qui in euangelio dicit
... homo. Vnde. Math. xiii.
Inimicus homo hoc fecit qui ꝛc.
Tota die impugnans temptationi
bus tribulauit me. Deſcribit q̄
in hoc mundo ſancta patit eccleſia
quia ſine aliqua intermiſſiōe dya
boli cognoſcitur certamia ſuſtine
re: ſicut dicit apoſtolus. Non eſt
nobis colluctatio aduerſus carnē
ꝛ ſanguinem: ſed aduerſus princi
pes ꝛ poteſtates tenebrarū. Haruz
bellum graue quia occultum. pu
gna difficil': quia cum fortiore di
micat. Aduerſarius enim noſter
nec labore deficit: nec victus aliq̄n
diſcedit: ſed tantū atrocior redit q̄n
tum eum per diuinam graciam de
bellari poſſe

Hugo Deinꝫ con
contigerit. queritur
generaliter eccleſia d ſuis inimicis

tam carnalibus q̄ ſpiritualibus:
dicens. ⌊Conculcauerunt me
inimici mei⌋ tā hōines q̄ demo
nes. Grauiſſimum quidem genus
iniurie eſt vſqȝ ad pedū contume
liam peruenire. Sed inde procedit
qđ ſanctis altaribus offeratur. Vi
num enim non profluit: niſi pedi
bus vua tundatur. ſic ī membris
ſuis eccleſia ab inimicis concalca
tur ⁊ premitur: vt ſanctorum inde
merita glorioſa naſcantur. Repetit
quoqȝ ⌊tota die⌋ vt reuera intelli
gas in hoc ſeculo nullum tempus
omnino a talibus temptationibꝰ
⁊ preſſuris alienum. Et neceſſe eſt
vt miſerearis ⌊quoniam multi bel
lantes aduerſum me⌋.

Caſſiodorus Omniū reprobo
rum caput eſt diabolus: qui modo
per ſe: modo per membra ſua con
culcat et impugnat corpus chri
ſti id eſt eccleſiam ſicut prius tem
ptauit. Per membra ſua iudaica
impugnat caput: videlicet chriſtū
dominum noſtrum. Sed inter ad
uerſa fortis quid ſubiungat: audi
amꝰ. ⌊Ab altitudīe diei timebo⌋.

Auguſtinꝰ hoc eſt a ſuper
bia tempora
li timebo. apte humiles ſunt q̄ con
culcantur. alti ſunt qui conculcant
Sed noli timere altitudinem cōcul
cantium quia temporalis eſt: non
eterna. Cum venerit ille dies iudi
cij tunc lamentabunt ſe omnes tri
bus terre. Illis tunc penitendi lo
cus nullus remanebit. quia eo tē
pore quo fructuoſa poſſet eſſe peni
tentia cor̄ obdurauerūt aduerſus
monentem dominū.

Hugo Cau
num. ſam
quare timere non debeat potentiā
humanam cōſequenter ſubiūgit:
dicens. ⌊Ego vero in te ſperabo⌋ hoc
eſt de tua protectione.

Caſſiodorꝰ ⌊In deo lau
dabo ſermo
nes meos⌋. In deo laudat ſermo
nes ſuos qui omne quod bene lo
quitur non ſibi ſed diuinis cogno
ſcitur muneribus applicare.

Auguſtinꝰ Meos ſermo
nes dico quia
ipſos accepi: ipſe voluit meos eſſe
qui dedit.

Caſſiodorꝰ.
Noſtra eī
que nobis data ſunt recte dicimꝰ.
ſi tamen ea deo conceſſa nobis domi
ni munere ſentiamus. ⌊In deo ſpe
rabo non timebo quid faciat mihi
caro⌋ id eſt carnalis homo. Senten
cia iſta niſi ſalubriter queratur ſu
perioribꝰ videtur eſſe contraria. Nā cū
eccleſia ſe conculcatā diceret ⁊ im
pugnatam ab homine: et iminen
tia pericula metuens miſericordi
am domini imploret. hic iterū aſ
ſerit ſe hominē non timere. vtrun
qȝ verum eſt. quoniam prius cum
calamitates huius ſeculi aſpiceret
formidauit. nunc timorem cum fu
tura contuetur: abiecit. Quid enī
poterat ab homine pati qui ſpem
ſuam poſuerat in illa retributione
iudicij. Seuiat licet carnificū ma
nus: preparentur incēdia camino
rum: omnia tormentorū genera
deſpiciat eccleſia in membris ſuis.

que expectat dñi munera ſaluato
ris. Deinde cõqueritur eccleſia pre
dicationis ſue verba a perfidis et
peruerſis chriſtianis deſpici: dicẽs
O Ota die verba mea execraban
tur id eſt deſpiciebant et maledi
cebant. Hoc ad hereticos ⁊ malos
chriſtianos pertinet: qui dum do
mini verba audiunt ſalutaria di
cta contemnunt. aduerſuꝫ me om
nes cogitationes eorum in malũ
ad inferendum mihi malum.

Gloſa Cum enim verba re
ſpuũtur: perſona di
centis non eſt imunis ab iniuria.

Hugo Quomodo eorum co
gitationes ſunt ĩ ma
lum conſequenter declarat: dicẽs.
Inhabitabunt mecum cõuer
ſando in eccleſia et abſcondent
malum quod cogitant vt efficaci
us poſſint conſummare.

Caſſiodoꝛ. Iſti ergo ſub
doli chriſtiãi
falſi fratres publicani videntur in
habitare eccleſiam et conuentus
ſequi populoruꝫ: ſed virus ſue per
uerſitatis abſcondunt. De quibꝰ
adhuc ſubditur. ipſi calcaneum
meuꝫ obſeruabunt. Nos iſte dy
abolicus eſt eoruꝫ qui miniſtri eiꝰ
eſſe noſcuntur vt calcaneum: id eſt
vltima noſtra iſidioſa calliditate
reſpiciãt.

Hugo vt quomõ ac
cuſare poſſint
vel blaſphemare: inueniãt. Vnde
Auguſtinꝰ conquerit: dicens. Ver
boruꝫ aucupes ſillabaruꝫ d'inume
ratores: nodoſas colũnas mihi
proponentes vt me capere poſſint

in xx. **Auguſtinꝰ** Omnes
lo. ergo ſi
cto animo inhabitantes: ⁊ dolum
abſcondentes nolite timere: pater
ipſorum Iudas cuꝫ domino tuo fu
it: ⁊ ille quidem nouerat eum. Ele
git tamen eum cum alijs apoſto
lis: ſed ad aliud electi ſunt vnde
cim ad opus probationis. electus
eſt Iudas ad opus temptationis
vt poſſet tibi exemplum dare q̃s
deuites malos: quos caueas falſos
fratres et fictos: niſi vt dicat tibi.
Ecce ego mecum habui vnũ quem
toleraui. Perferre volui quod ſci
ebam: vt tibi neſcienti preberez ſo
lacium. quod mihi fecit hoc faciet
et tibi: videlicet vt multum poſſit
vt ſeuiat. Accuſaturus eſt et mul
ta falſa crimina dicturus: vt preua
leant falſitates. In me certe preua
luerũt: ſꝫ celuꝫ mihi nõ abſtulerũt

Hugo Enumeratis malis q̃
peruerſi homines ⁊ fal
ſi fratres inferunt bonis: ſubiũgit
cauſam ſcilicet inuidiam quare in
ferunt: dicens. Sicut pro quia
ſuſtinuerunt id eſt expectauerũt
ad perdendum. animam meam
id eſt vitam meam. Nam tranſla
tio habraica habet: expectantes
animam meam. vel ſuſtinuerunt:
vt graue pondus animam meam
dolentes ꝙ non poſſunt me extin
guere: ſicut impij Sapien. ij°. dixe
runt. Grauis eſt nobis etiam ad
videndum. diſſimilis eſt operibus
noſtris. Et q̃uis tales ſint: reddit ta
men eccleſia bonũ pro malo: orãs
pro eis: dicens. pro nihilo id eſt

gratis ſine merito eorum ⌊ſaluos
facies il⌋ **Caſſiodoꝛ.** quia
los⌋. nulli
us meritum exigit vt poſſit ꝓprio
labore ſaluari. Quid meruit latro
vt ſic paradiſuꝫ velociter itraret.
Quid publicanus qui repente de
templo abſolutus exiuit. Ipſe de
dit confeſſionis ſubitum votū qui
donauit et premium. Conſtat er
go peccatores pro nihilo ſaluos fi
eri quando certum eſt conuerſati
onem gratuita largitate cōcedi.

Hugo Quo auteꝫ modo hoc
fiet cōſequenter ſub
iungit: dicens. ⌊In ira⌋ non puni
endo eternaliter: ſed in illa ira qua
filium quem recipis flagellas ad
correctionem: ſic ⌊populos⌋ pecca
tores ⌊confringes⌋ ne ſint ſuper
bi deceptores vel inſidioſi quales
fue **Caſſiodorus** Nam
rūt cuꝫ de
us corda eorum tribulationibus
fatigauerit: et diuerſarum angu
ſtiaruꝫ numeroſitate compleuerit
ab iniquitate reuocati: compellun
tur domino confiteri. et hoc per irā
eius videtur fieri: cum ille placidꝰ
atꝗ īmutabilis ſalutis noſtre cau
ſas noſcatur operari ita facies il
lis. Et ego ad eruditionem eoruꝫ
et vtilitatem meam et gloriam tu
am o ⌊Deus vitam meam annū
ciaui tibi⌋ per confeſſionem. ſicut
fecit paulus: dicens. Prius fui bla
ſphemus et perſecutor. Hoc enim
eſt gloriam deo dare vt publice de
nunciemus quales nos dignatus
fuerit ſuſtinere et ab conuerſionē
adducere qui merebamur peccatis
exigentibus interire. Vitam ergo
ſuam annunciat deo qui propria
peccata confitetur. non vt eam deo
notam faciat qui nullatenꝰ poteſt
aliquid ignorare: ſed vt ſe magis
condemnans mereatur abſolui: ſi
cut propheta dicit. Dic primum
peccata tua vt iuſtificeris.

Hugo Poſt ↄfeſſiōem ſeq̄t
ſatiſfactio que deum
placat. Vnde ſubiungit. ⌊Poſuiſti
lacrimas meas in conſpectu tuo⌋
id eſt acceptas habuiſti eas exau
diendo. ⌊Sicut et in promiſſione
tua⌋ hoc eſt: ſicut promiſiſti ita fe
ciſti. Vnde Ezechiel. viijº. Si impi
us egerit penitentiam ab omnibꝰ
iniquitatibus ſuis: omniuꝫ iniqui
tatum eius non recordabor. Tunc
videlicet quando confringes popu
los: et pones lacrimas meas in cō
ſpectu tuo: acceptam tibi eſſe peni
tentiam meam oſtendens. ⌊Conuer
tentur inimici mei⌋ humiliati pro
pter flagellum tuum et exempluꝫ
meum. Addidit ⌊retrorſum⌋ vt te
ſequantur et amplius non vadāt
poſt concupiſcentiam carnis.

Caſſiodorus Sequitur
⌊In qua
cunꝗ die⌋ ſignat diuerſi temporis
ſatiſfactiones. Alter enim tota pe
ne vita domino ſupplicat. alter im
mediate conuertitur. alius in fine
vite ſaluatur. In q̄cunꝗ ergo die

Hugo ⌊inuocauero te⌋ cor
dis deuotōne ⌊Ecce co
gnoui⌋ per experientiam miſericor
die tue ⌊quoniam deus meus es⌋.

qui mihi ſubueniſ ac recipiſ peni
tentem: ſicut promiſiſti Ezechielis
xviij°. dicens. In quacunqꝫ hora
ingemuerit peccator: omnium ini
quitatum eius non recordabor am
plius. **Caſſiodorus** ꝙ ma
gnaꝫ
mirabilemqꝫ domini pietatem: vt
in quacunqꝫ die inuocatus fuerit
ſemper miſeratus indulgeat.

Hugo ⌊IN deo laudabo
verbum: in domino
laudabo ſermonem⌋ ſemper grati
as agendo eis de ſuis beneficijs⌊in
deo ſperabo non timebo quid faciat
mihi homo⌋. hoc ſupra expoſitum
eſt. deinde eccleſia quaſi iam li
berata de malis huius ſeculi: lau
daturam ſe dominum profitetur:
dicẽs. ⌊IN me ſunt deus vota tua⌋
videlicet⌊laudationes que reddaꝫ
tibi⌋ Ac ſi dicat. Non timebo quid
faciat mihi homo carnalis vel dy
abolus exterius. quia etſi mihi au
ferat omnia bona temporalia: nõ
tamen vota laudis diuine que in
me ſunt poteſt auferre.

Auguſtinus Poſtꝗ̃ dy
abolus ab
ſtulit Job omnem ſubſtantiam et
filios: remanſerunt in illo vota lau
dis que ex archa ſancti pectoris ſui
protulit: cuꝫ dixit. Dominus dedit
dominꝰ abſtulit: ſicut domino pla
cuit ita factuꝫ eſt: ſit nomen domi
ni benedictuꝫ. O diuitie interiores
quo fur nõ accedit. laudeꝫ a te que
rit deus. confeſſioneꝫ tuam querit
Ipſe dedit fidem: ſpem: et caritatẽ.
hoc placaturus hoc ſacrificaturꝰ es.

Caſſiodorꝰ Aut dicit in
ſe eſſe vota
laudationis dona dei contributa
que in illa perpetuitate reddenda
ſunt quando iam ſancti indefeſſis
vocibꝰ perſoluent laudis obſequi
um. Ita enim ſunt qui ſi deum dili
gimus: habemus ſemper intrinſe
cus que a nobis omnino non rece
dunt: ſed in illa perpetuitate reddi
mus. Nam de futuro nos et hunc
verſum debere intelligere ſequẽtia
demonſtrant que huic mundo ne
queunt vllatenꝰ cõuenire. ⌊Quo
niam eripuiſti animam meam de
morte⌋ perpetua ⌊oculos meos a
lacri
mis⌋ **Jeronimꝰ** quia iam
tunc non
eſt neceſſe peccata deflere. ⌊pedes
meos⌋ id eſt affectus et ſenſuſ me
os⌊a lapſu⌋ne vltra laberentur in
pecca
ta. **Caſſiodorꝰ** hec tria
i futuro
ſeculo preſtabuntur quando iam
nec anima peccando morietur: nec
oculi ſua mala deflebũt: nec pedes
labentur. Nam hic ſanctis non au
fert lacrimas cum ipſe dicat. Bea
ti qui lugent. Nec pedes iuſtorum
in hoc ſeculo a lapſu reddũtur ali
eni. quia dum in hoc mũdo ambu
lant ſemper in lapſu ſunt: ſed diui
na miſericordia continentur: ſicut
legitur. Septies in die cadit iuſtꝰ
et reſurgit. Premiſſa mihi fiet ⌊vt
placeã corã deo in lumine viuẽtiũ.

Nicolaus hoc eſt in lumi
ne gratie: qua
viuitur cum deo in preſenti vita.
et lumine glorie et immortalitatiſ

in futura beatitudi e vbi ſancti ful
gebunt ſicut ſol.

Auguſtinus Ergo fra
tres ad
hoc omnia hec valeant vobis vt
gratis deuz diligamus: in illo ſem
per ſperemus: nec hominez nec dy
abolum timeamus. nec ille facit
aliquid niſi quantum permittitur.
permitti ab nihiluz poteſt niſi qd
nobis prodeſt. toleremus malos.
ſimus boni: quia et nos fuimus
mali. Pro omnib9 quos patimur
oremus: vt a deo nunqm receda
mus. patrimonium noſtruz ipſe
ſit. ſalus noſtra et ſpes noſtra ipe
ſit. Ipſe hic conſolator: ibi remu
nerator: vbiqz viuificator. a dator
vite illius de qua dictum eſt. Ego
ſum via: veritas: et vita. Vt a hic
in lumine fidei: et ibi in lumine ſpei
tanqm in lumine viuentium in cō
ſpectu domini placeamus. Vnde
nos deprecamur vt compſſis bel
lis corporeis: ſuperatis ſeculi tem
ptamentis mereamur in chriſto
lumine complacere domino noſtro
Jeſu chriſto qui eſt benedictus in
ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalm9. lvi.

Miſerere mei
de9 miſere
re mei: quoniam in
te confidit anima mea. Titulus.
In finem ne diſperdas vel corrum
pas dauid in tituli inſcriptiōe cuz
fugeret a facie Saul in ſpelunca.

Hugo Hic tangitur hiſto
ria que habetur pri
mi Regum. xxiij°. videlicet qp da
uid fugiebat a facie Saul: et latu
it in ſpelunca. Sed non legitur da
uid tituluz erexiſſe. propter quod
de dauid ad litteram non legitur
titulus iſte: ſed miſtice de chriſto
qui per dauid intelligitur. Ergo
ſenſus tituli talis eſt. Pſalm9 iſte
dirigens nos in finez id eſt in chri
ſtum ad quem tendimus venire:
hortatur ne tu iudee diſperdas vel
corrumpas dauid id eſt chriſtuz
in tituli inſcriptōne: negando ipm
eſſe regez quod tituli inſcriptio cō
firmat. Addidit: cum fugeret a fa
cie Saul in ſpelunca.

Caſſiodorus Aduiſte
et dauid
et domino multum videtur eſſe con
ſimilis. Nam ſicut dauid Saulem
fugiens in ſpelunca ſe abſcondit.
ita a domini ſaluatoris deitas itra
templum ſui corporis in deis perfi
dis fuiſſe probatur abſcondita.
ſic ſingula que de dauid a chriſto
peruenerunt facta: illi ſunt ſub hac
alluſione id eſt concordantia com
munia. Nam ſicut dauid truculen
tum id eſt ferocem Saulez: ſic chri
ſtus nequiſſimos iudeos perferre
bat. Oportet igit meminiſſe pſal
mum hunc quintum eſſe eorum
qui paſſionem et reſurrectionem
domini ſub breuitate cōmemorat.

Glo. i Hugo Intētio pſalmi eſt monere vt nullus titulo crucis contradicat. ſed chriſtum eſſe regem ſuum quilibet confiteatur verbo a facto. Chriſtus ergo domin9 in perſona aſſumpti hominis ex eo ꝙ futuram meruit paſſionem clamat ad patrem: dicens. ⌊

Miſerere mei deus⌋ pater. ⌊miſerere mei⌋.

Jeronimus Geminata poſtulatiōe miſericordie confidentiam ſuam quā in patre habuit oſtendit vt facilius audiatur. Vnde ſubdit. ⌊quoniam in te confidit anima mea⌋.

Caſſiodorus Miſericordiam petit filius dei qui miſeretur omnib9 ſed oratio iſta forma fidelium eſt: vt qui talia propter ſalutem nrā̄ʒ pertulit: predicationibus quoqʒ ſuis nos pius doctor inſtrueret.

Auguſtinus Ad docendū orauit vt nos doceret orare. ad hoc paſſus eſt vt nos doceret pati. ad hoc reſurrexit vt nos doceret ſperare reſurrectionem. ⌊Et in vmbra alarum tuarum ſperabo donec tranſeat iniquitas⌋.

Caſſiodor9.

Parabolice loquitur hic. quod fit quotiēs res ſibi genere diſſimiles comparantur.

Jeronimus.

Chriſtus itaqʒ ſcd̄m formaʒ ſerui dicit ſe ſperare in vmbra: hoc eſt in diuinitatis protectiōe: donec inſultatio et iniquitas iudeorum perſecutorum tranſierit.

Hugo hoc eſt cum corpus eiūs occiderint et aduenerit reſurrectio.

Auguſtinus hoc ē et vox noſtra: et ī vm̄bra alarum tuarum ſpērabo donec trāſeat iniquitas: id eſt tu protege me vt ab eſtu iniquitatis nō areſcaʒ et vmbraculū ꝑ bueris m̄.

Jeronimus Donec dyabolus tranſeat cū ſuis ſatellitibus et mēbris

Auguſtinus Tranſis tu a ecce tranſierunt temptationes tue: et vadis in aliam vitam in quaʒ ierunt ſancti: ſi ſactus fueris. Nunquid quia tu tranſiſti hinc: ꝓpterea iam tranſijt iniquitas. abſit. naſcantur alij iniqui ſicut moriuntur alij iniqui. ſic et alij iuſti eunt et alij naſcantur vſqʒ in finem ſeculi. nec iniquitas deerit premēs: nec iuſticia patiēs. ⌊Clamabo ad deū altiſſimū⌋

Caſſiodorus Clamat chriſt9 ab humanitate ſuſcepta a quo ſuperne creature opem non deſinunt poſtulare. Et nos clamemus ad deum ad quem non voce valida: ſed puritate conſcientie peruenitur. Addiditqʒ. ⌊ad deum qui bene fecit mihi⌋.

Jeronimus Qui fecit me ex nihilo ad ſuam imaginem: a dedit mihi bona preſentis vite. et poſtea in futuro mihi vitam eternaʒ promiſit. Sequit̄ vox chriſti hõis.

Cas. ⌊Miſit de celo⌋ nō angelū vel aliquaȝ creaturam: ſed auxilium ſuperne potentie. ⌊Et liberauit me⌋ reſuſcitando et exaltando me hoiem ad celoruȝ regna ⌊dedit in opprobriū ꝯculcātes me.

Hugo id eſt iudeos quos ꝑ vniuerſum orbem vēditos diſperdidit vt et ipſi ꝯcul caren tur.

Auguſtin⁹ Videtur quē ad modum dati ſunt in opprobrium diſperſi ſunt per oēs gentes. nuſꝙ̄ habentes ſtabilitatē: nuſꝙ̄ certam ſedem. Propterea autem adhuc iudei ſunt vt libros noſtros portent ad ſuam confuſionem. librarij noſtri facti ſunt: quomodo ſolent ſerui poſt dominos codices ferre vt illi portando deficiant: chriſtiani legendo proficiant. Sequit̄.

Jeronim⁹ ⌊Miſit deus miſericordiam ſuam et veritatem ſuam⌋. Miſericordia et veritas chriſtus eſt.

Caſſiodor⁹ Miſericordia eniȝ eſt quia humano generi in ſuſcepta carne compatitur. Veritas autem eſt: quoniam vniculꝗ ſua facta retribuet. ⌊Et eripuit animam meam de medio catulorum leonuȝ⌋. Crucifixo corpore animam ſuam dicit eſſe ereptam: de qua nos maxime precipit eſſe ſolicitos. Totum enī toto redditur quādo illa ſaluatur. Reſurgit enim corpus ad ſpiritualem gloriaȝ ſi anima non fuerit obſtinationis vulnere ſauciata. Catuli enī leonū plebē ſignāt iudeorū quam leones id eſt principes ꝗ ſacerdotes ferali voluntate genuerūt et in necem domini concitauerunt. Addidit

Hugo ⌊dormiui⌋ quoꝗ. videlicȝ in morte quaſi cito excitandus. ſed ⌊conturbatus⌋ ſcd̄m carneȝ in paſſione. Vel cōturbatus non ratione quia patiens fuit: ſed de iudeis turbantibus ſua opinione. de quibus ſubditur. ⌊Filij hominum⌋ id eſt iudei quos prius vocauit catulos leonum ⌊dentes eorum⌋ ſunt ⌊arma⌋ quibus me impugnabāt ineuntes conſilia contra me. ⌊Et ſagitte⌋ quibus me iam crucifixum ſagittabāt: dicentes. Re⁹ eſt mortis. ⌊Et lingua eorum gladius acutus.⌋ quando clamabant. Crucifige: crucifige eum. Unde Salomon ait. Mors ꝗ vita in manib⁹ lingue.

Auguſtin⁹ Videns itaꝗ propheta in ſpiritu dominum humiliatum: ceſum: flagellatum: collaphis percuſſum: expalmatum manibus: ſputis illuſum: ſpinis coronatum: ligno ſuſpenſum: illos ſeuientes: illum tolerantem: illos exultantes: illum quaſi victum. et poſt illam eius humiliationem: et illoruȝ furorem reſurrexiſſe eum. et illa omnia que fecerant iudei ſeuientes facta eſſe inania. ꝗ eleuatus gaudio tanꝙ̄ videret fieri exclamat: dicēs. ⌊Exaltare⌋ aſcendendo ⌊ſuper celos deus⌋.

Caſſiodorus. vt qui pendes in cruce cognoſcaris ſemper in tua maieſtate regnare.

⌊a ſuper omnē terrā gloria tua⌋.
Hoc vtrunq; completum eſt. Exal
tatus enim ſupra celos eſt quan
do ſedet ad dexteram patris. Glori
ficatus eſt ſuper omnem terram
quando totum mundum catholi
ca replet eccleſia. In qua laudes
domino iugiter concinuntur: ſicut
yſaias propheta dicit. Viuo ego
dicit dominus: et implebitur glo
ria mea vniuerſa terra.

Hugo Poſtea iterum redit ad oſtendendum ne
quiciam iudeorum perſequentiū
et per hanc inordinationem ſcilicet
ꝙ primo de exaltatione et poſt de
temptatōne agit: oſtendit ꝙ non
eſt ordo querendus in prophetis.
dicit ergo. ⌊Laqueū⌋ id eſt frau
dulentas obiectiones ⌊parauerūt
pedibus meis⌋ hoc eſt verbis a do
ctrinis meis: quibus quaſi quibuſ
dam pedibus intrabat Jeſus ad
corda audientium. Parabant em̄
inſidiatores iudei chriſto laqueū
quando mulierem deprehenſam in
adulterio ei adducunt. Et quando
querebant. Licet dari cenſum ceſa
ri an non. ⌊Incuruauerūt⌋ id eſt
incuruare voluerunt ⌊animam me
am⌋ conantes me deprimere aut
trahere ad conſenſum malicie ſue.
⌊Foderunt ante faciem meam⌋
id eſt me ſciente ⌊foueam⌋ id eſt
ſentenciam mortis. In eius enim
facie dixerunt. Reus eſt mortis.
⌊et⌋ ipſi ⌊inciderunt in eam⌋.

Caſſiodorus Omnis em̄ iniuſta vox
ſuos dampnat auctores antequā alte
ri noceat: ſe prius ipſa cōdemnat
Quod ſimiliter Salomon Eccleſi.
x. dicit. Qui fodit foueā incidet i eā

Jeronimus Judei autem inciderūt in
mortis ſententiam: cum poſt reſur
rectionem et aſcenſionem domini
inimicis ſcilicet Tito a Veſpaſia
no traditi ſunt: capti: interfectiq;
atq; diſperſi.

Auguſtinus Nolite putare fratres ipſis ſolis
hoc accidiſſe. Omnis qui parat fo
ueam id eſt fraudem: oppreſſionē:
aut criminatōnem aliquam fratri
ſuo: neceſſe eſt vt in eam incidat.
Fouea in qua cadit ipſius eſt con
ſcientia. Putas eum in foueā nō
cecidiſſe qui lucē chriſti perdidit
a cecitate percuſſus eſt. Si non ca
deret in foueā: videret. Ante ſe vi
dens omnes malefactores perdidiſ
ſe viā implicatos facinore: ſed iā
te tradidit forte in manꝰ latronis
aut in manus alicuius iniuſti. Et
tu in preſſura es. ille letatur: ille ex
ultat. noli decipi viſibilibus. noli
habere oculos paganos: ſed chri
ſtianos oculos habe. Vides illum
qui exultat: ipſa exultatio eſt fo
uea ipſius. illuc quiſq; cum ceciderit: oculos perdit.

Hugo Poſtquā dixit ma
lorum debitas penas pollicet chri
ſtus ſe gratias acturum: dicens.
⌊Paratum cor meum deus⌋. Ac
ſi dicat. Illi foderunt mihi foueam
mortis: ſed cor meum paratū eſt
ad tolerantiā. Vnde dicit Math.
xxvi. Spiritus quidē promptꝰ eſt:

caro autē infirma. Et replicat eandem ſentenciam ad oſtendendum magnum deſiderium cordis: dicēs [paratum cor meum].

Caſſiodor⁹ ad gratias agendum. Vnde ſubdit [cantabo] voce ⁊ gratias agendo. [⁊ pſalmū dicam]. Pſalmū dicere eſt dominū digna actione laudare. Deinde chriſtus loquitur hūanitati ſue: dicens. [Exurge gloria mea] id eſt caro mea in qua glorioſa geſſi opera: ⁊ que es cauſa glorie reſurrectiōis mee [exurge pſalterium ⁊ cythara] id eſt tu caro mea que fuiſti pſalteriū: ſonum reddēs a ſuperiori diuina miracula operando. Et cythara ſonū reddens ab inferiori humana tormenta patiendo. Et determinat horā reſurrectiōis ſue: dicens. [exurgam diluculo] Vnde Ozee. vi. Ante lucanum egreſſus ſū de inferno.

Caſſiodorus Diluculū eſt inter tenebras noctis et diei claritatem quo tempore eum reſurrexiſſe euāgelij lectio ſancta teſtatur

Hugo Poſtea oſtendit duplicem fructum reſurrectionis ſue. Primus eſt laus vniuerſalis ī verbo Vnde dicit. [Confitebor tibi in populis domine.] id eſt confiteri tibi faciam a populis conuerſis per meam et meorū predicationem. Secundus fructus eſt laus vniuerſalis in opere. Vnde dicit. [et pſalmum dicam tibi in gentibus] id eſt faciam ꝙ gentes bona opera faciant ad laudē tuā.

Nicolaus Vel ad lrām verꝫ ꝓpheta dauid eſt preuidentis in ſpiritu ꝙ laudes diuine ab eo compoſite: videlicet pſalmorum: cantande erant in futuro in diuerſis populis et gētib⁹ ſic adimpletū videm⁹ Idē Caſſi.

Collector Cauſam confeſſionis huius ⁊ laudis ſubiungit: dicens. [Quoniam magnificata ē vſq₃ ad celos miſericor-] dia tua]

Hug. Miſericordia dei eſt hūanitas chriſti: q̄ in aſcenſiōe magnificata eſt vſq₃ ad celos: ſcd'm illud. Eleuata eſt magnificentia tua ſup celos. [et veritas tua] id eſt ego q̄ ſum veritas. [vſq₃ ad nubes] ſcd'm illud Actu. p̄mo. Et nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum.

Auguſtin⁹. In celum enim angeli laudant dominum: videntes ipſam ſpeciē veritatis ſine vlla caligine viſiōis diligunt: laudant: non fatigātur. Ibi veritas. hic autē in noſtra miſeria vtiq₃ miſericordia. Miſero enī pretēda eſt miſericordia. Non enī opus eſt miſericordia ſurſum vbi nullus miſer eſt. Hoc propterea dixi. quia videtur congruentius dici potuiſſe: magnificata eſt vſq₃ ad celos veritas tua ⁊ vſq₃ ad nubes miſericordia tua. Sed nubes intelligimus p̄dicatores veritatis: homines portantes iſtā carnē caliginoſā p quos de⁹ coruſcat miracul' ⁊ tonat p̄ceptis. de quib⁹ dominus dicit p yſaiam. Mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam. videlicet ſu

pravi meam malam: hoc eſt plebē iudaicam. p imbrem id eſt manda do apoſtolis meis vt deſerant iude os et non illis euāgelizent. Lex altare ſuper celos deus.

Jeronim⁹ Propheta hoc dicit de glorioſā chriſti aſcenſione. Let ſuper omnē terram gloria tua. aut effuderis do num ſpiritusſancti ſup oēz terraz.

Caſſiodorus Hunc ver ſuz ſupra dixit fidem noſtraz tali confirmās promiſſione. quia ſuper omnes cre turas eius nomis ſit gloria regna tura. Quis virtutez pſalmi huius quis temulentiam digne poteſt effaris Orat chriſtus vt nos doce at: reſurgit vt nos erigat: laudes patri dicit vt nos inſtruat. Meri to vita noſtra: merces: et redēptio. Merito apud patrem noſter legi tur aduocatus. Amemus demen tem defenſorem ne patiamur ſeue rum iudicem. vltra enim omnem conſtat amentiam eum toto corde nō expetere qui nos ad eterna gau dia tam crebris ammonitionibus cognoſcitur inui tare.

Collector

Ipſius igitur clementiam humili ter deprecemur vt in cunctis preſſu ris ac tribulationibus nobis auxi lietur: quatinus ſecuri valeamus peruenire ad eius regnum qui ē be nedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Pſalm⁹. lvij.

Si vere vti que iuſticiam loqui mini recte iudicate filij hominuz. Titu lus. In finem ne diſperdas dauid in tituli inſcriptione. Hic titulus in precedenti pſalmo eſt expoſitus.

Caſſiodor⁹ Commone tur enim pō cius Pilat⁹ ne diſperdat id eſt cor rumpat ſcripturaz tituli que regē dominū declarabat. quia reddi nō poterat in caſſum quod diuina no ſcebatur iuſſione conſcriptum. Qd adeo frequenter repetitur vt excu ſatio ɔtradicentib⁹ iudeis auferat.

Hugo. Moraliter autez pro pheta loquitur ɔtra malos iudices a prelatos. et intē dit omnes monere ne quis chriſti regno verbo aut vitioſo facto con tradicat: ſed ad eum ſe conuertat.

Caſſiodorus Chriſtus ergo dn̄s iudeorum exprobrat nequitiaz: di cens. L

Si vere vti que iuſticiam loqui mini recte iudicate filij hoim.

Hugo O vos iudei qui eſtis L filij hominuz. rationabilium: id eſt prophetarum ſm carnem. L Si vere vti que iuſticiaz lo quimini. quod vti que facitis: dicen tes. Magiſter ſcim⁹ quia verax es L recte iudicate. credendo me eſſe vera cez.

Jeronimus Non re cte iudi cabāt qui petierūt Barnabā filiū mortis: a interfecerūt xp̄m filiū vite.

Aug⁹ Omnibuſ enī tanꝙ̄ intē
tione: hoc ē i ɔuocatiōe
generis humani veritas clamat.
Si vere vtiq; iuſticiam loquimini
recte iudicate filij hominum. Non
ſit iuſticia labiorum: ſed et facto
rum. In vita veſtra inueniātur la
bia veſtra. In factis veſtris cogno
ſcantur labia veſtra. Loqui veri
tatē nihil eſt ſi cor a lingua diſſen
tiat. Si enī aliter agis ꝙ̄ loqueris
bona loqueris et mala iudicas.

Jeronimus recte iudicate
hoc eſt quod
tibi non vis fieri ne alteri facias.

Auguſtinus Hoc quidē
manu forma
toris noſtri in ipſis cordibus no
ſtris veritas ſcripſit antequā lex da
retur. No

Hugo ꝙ ad recte
tandum iudicandū
multa noſtris iudicibus et prela
tis ſunt neceſſaria. Primo vt q̄d
precipiunt ipſi faciant. Secundo
vt ordinem iuris non ꝑtermittāt
hoc eſt vt ſm̄ ſtatuta et autentica
iura iudicent. Tercio vt veritatem
cauſe plene inueſtigent. Quarto
vt perſonā nō accipiant: ſicut dn̄s
in deutro. ait per Moyſen. Paupe
rem audietis ſicut diuitem. Quin
to vt non cedant fauori vel clamo
ri multorum. Vnde Exod. xxiij. Ne
ſequaris turbam ad faciendū ma
lum. nec in iudicio plurimorū ac
quieſces ſententie vt a vero devies
Sexto vt a rectitudine iudicij non
dedinent propter timorem. Vnde
Eccleſiaſti. vij°. Noli querere fieri
iudex: niſi valeas virtute irrumpe
re iniquitates: ne forte extimeſcas
faciem potentis. Septimo vt non
plus debito compatiantur. Exod.
xxiij°. Pauperis non miſereberis
in iudicio. Octauo vt munera nō
accipiant. quoniam ſicut dicitur
Exod. xxiij°. Munera ſubuertunt
verba iuſtorum. Nono vt nullas
preces in ꝑiudicium aduerſe par
tis admittant. Poſſent aliqui dice
re. Ad quid mones nos: nonne re
cte iudicamus? Et reſpondet. Non.
Cauſam ſubiungit. [etenim in cor
de iniquitates operamini].

Nicolaus Etenī ꝓ quia
iniq̄tates quas
cogitaſtis in cordibus: adimpletis
operibus. et hoc [in terra] id eſt ter
renis inherentes.

Hugo Multi enī nō recte iudi
cant. quia i corde ini
quitates operantur. In corde enī
hominis eſt conflictus et quaſi con
ſiſtorium: inter caſtitatem et luxu
riam: ſobrietatē et crapulam: pau
pertatem et ambitionem: laborem
et ocium: et ſic de alijs. Conſcien
tia accuſat voluntatē. ſed ſepe da
tur iniqua ſententia pro vitio con
tra virtutem: videlicet quando vir
tus expellitur et vitiū eligitur. Et
ex hoc ſequitur quod ſubiungitur.
[iniuſticias manus veſtre concin
nant]. Concinnare in hoc loco idē
eſt quod congregare vel miſcere.
q̄ſi dicat. opera veſtra que per ma
nus deſignantur congregant ſibi
iniuſticias quando peccata pecca
tis accumulant. [Alienati ſunt
peccatores a vulua].

Auguſtinꝰ quia deus p̄co
gnouit homies
pctores etiã in vteris matruz.

Jeronimꝰ ſicut quondam
de Eſau: qui pri
uſq̄ gigneretur: ab hereditate dei
eſt repulſus [erraue͂rūt ab vtero]
id eſt preſciti ſunt a deo erraturi.

Auguſtinus Vel. [alie
nati ſūt pec
catores a vulua] hoc eſt a fide in
qua concepti ſunt. eo ipſo quo ac
cepiſti nomen chriſti ſacramento
quodam natus es in viſceribus
matris [errauerunt ab vtero]. In
vtero quippe eccleſie veritas manet
Et qui errant a veritate [locuti ſūt
falſa]. Tales ſunt omnes qui a ſã
ctis traditõibus eccleſie errauerūt

Hugo Judei etiaz qui hic di
cunt peccatores. [ali
enati ſunt a vulua]. quia a proge
nitoribus ſuis facti ſunt alieni per
morum diſſimilitudinem [errauerunt ab vtero] neſcientes ſequi ve
ſtigia paterna: videlz patriarcha
rum [locuti ſūt falſa] cõtra xp̄m q̄
eſt veritas. vñ [Furor ē illis ſcḋm
ſimilitudinez ſerpentis] Furor in
deoꝝ p ſilitudinē nimis aptiſſimã
diffinitur. Error eoꝝ verſus ē in fu
rorem nõ humanũ: ſꝫ ſerpentinum
et venenoſum. Erat enim venenum
inuidie in furore illorum.

Nicolaus Serpentes enim
ex ira et furore
effundunt venenum.

Collector Audi cuiꝰ ſerpē
tis furor in illis
erat [ſicut aſpidis ſurde et obturã
tis aures ſuas. Que nõ exaudiet
vocem incantanciũ et venefici]. viz
icantatoris [icantantis ſapiēter]

Hugo. In hac ſimilitudine
tangit naturam aſpi
dis. Aſpis enim eſt ſerpens qui for
tem vim habet medicaminis.

Auguſtinus Hec amã
do tene
bras ſuas: occultat ſe in cauernis
et recuſans audire illas voces in
cantantis quibus ſe cogi ſentit ad
exitum: allidit vnam aurem con
tra terraz: et de cauda ſua obturat
alteram: atq̄ ita voces illas quan
tum poteſt euitans non exit ad in
cantatio
nem.

Hugo Sic iudei ob
turauerunt
aures ſuas contra chriſti predica
tionem. Nam cum Stephanus di
ceret. Ecce video celos apertos et
filium hominis ſtantem a dextris
dei continuerũt aures ſuas: vt ha
betur Actuũ. vijᵒ. Hec ſimilitudo
etiam conuenit peccatoribus.

Nicolaus Obſtinati a ter
renis deſiderijs
inhiantes nolunt audire xp̄i pre
dicationē qua reuocentur a ſuo er
rore: hoc eſt a profunditate vitio
rum ſuorum. Deinde deſcribitur
que ſint mala paſſuri qui contem
pſerũt vt aſpides diuina predica
tione ſaluari. Vnde dicit.

Hugo [Deus conteret den
tes eorum] id eſt ver
ba doloſa [in ore ipſorum]. quia
verbis ſuis capiet eos.

Caſſiodorus Contriuit
deceptões

iudeorum quando eis reſpondit. Reddite ceſari que ſunt ceſaris: ⁊ deo que ſunt dei. [molas] id eſt maxillas [leonum] id eſt minas ferocium iudeorum [confringet dominus] Aſpides erant quando ei inſidioſe dixerunt. Licet dari tributum ceſari an non. Leones fuerunt quando cruento ore clamauerunt. Crucifige: crucifige eum. Molas horum confregit dominus in ſua reſurrectione.

Hugo Sic confringentur ⁊ conterentur in futuro detractores qui hic alios mordent et deuorare nituntur inſidioſe vel aperte verbis detractoriis et inſidioſis de quibus dicitur Apocal. xv°. q manducauerunt linguas ſuas pre dolore. Conſequenter ponit penam perfidorum iudeorum cum dicit. [Ad nihilum deuenient tanquam aqua decurrens]. Iudei enim tanquam aqua decurrens contra chriſtum impetuoſe ſeuiebant. ſed ſicut aqua cito tranſit ⁊ deficit: ſic ipſi iudei cito per Titum et Veſpaſianum ad nihilum redacti ſunt.

Auguſtinus Totum etiam hoc ſeculum ad tempus tanquam aqua decurrens perſtrepit et querit quem trahat Omnes impii et ſuperbi ſonantes non vos terreant.

Hugo quoniam ſicut aqua decurrens intrat mare et perdit nomen. ſic iſti venientes in amaritudinem inferni: nomen quod ſibi fecerunt in terra amittent. Hinc eſt q diues ille ſepultus in inferno non nominatur: vt habetur Luce. xvi. Contra quos dominus [intendit arcum ſuum] id eſt comminationem iudicii [donec infirmentur]

Caſſiodorus a ſuis prauitatibus ⁊ ad confeſſionis ſalutem meliorata ſemente conuertantur.

Collect. Et ſi conuerſi non fuerint infirmentur in corpore et in obſtinatione ſua morientes puniuntur. Vnde ſubditur. [Sicut cera que fluit auferentur] ſicut in alio pſalmo dicitur.

Hugo Sicut fluit cera a facie ignis: ſic pereant peccatores a facie dei. hoc erit in extremo iudicio: quando domino veniente ad iudicium ignis ante ipſum precedet ⁊ inflammabit in circuitu inimicos eius. Et merito: vt qui in hoc mundo igne ſuperbie: luxurie et aliorum vitiorum arſerunt: nec conuerſi ſunt ipſi poſt hanc vitam igne infernali torqueantur. Vnde ſequitur [ſuper cecidit ignis] id eſt ſuper eos cecidit. [et non viderunt ſolem].

Gregorius ix. libro moralium. Ignis ſuper impios cadit: ſed ſol igne cadente non cernitur. quia quos gehenne flamma deuorat: a viſione veri luminis cecat vt et foras eos dolor combuſtionis cruciet: et intus pena cecitatis obſcuret quatinus qui auctori ſuo corpore et corde deliquerunt: ſimul corpore ⁊ corde puniantur. vt vtrobique penas ſentiant: qui hic dum viuerent prauis ſuis delectationibus in vtroque ſeruiebant. Cum vero luxuria ſemel mentem inuaſerit: nullum bonum

cogitare pmittit neq3 vereri deum
neq3 timere diabolum qui peccato
res abſorbet. Vn̄ ſequitur ⌊Pri
uſq̄ intelligent ſpine veſtre ranū
Hugo Spine ſunt peccata
que conſcientiā cor
rodunt a pungunt. Per ramnum
que eſt genus rubi quod in prio
ſuo cremento eſt quaſi mollis her
ba ſed in fine producit ramuſcu
los acutiſſimos. intelligitur dyabo
lus q̄ primo mollis eſt ſuggeren
do delectacōnes peccati a in fine p
ducit aculeos acutiſſimos ſcilicet
penas inferni. Hoc autem non in
telligunt peccatorēs donec veniant
ad tormentum. Et ideo pmittunt
ſe abſorberi ab eo per peccatū Et
hoc eſt priuſq̄ itelligent ſpine ve
ſtre ramnū id eſt anteq̄ peccato
res intelligant dyabolum ſeu pe
nas iferni ⌊ſicut viuētes ſic ira ab
ſorbet Nico idest eo tempoē
eos⌋ quo ſperabit de
duracione vite eorum deus auferre
eos ſubito de preſenti vita
Caſſio Nam q̄ dictum eſt
abſorbet eos. eorū
ſubito ſignificauit interitum. quia
quanta domino in ſuſtinendo pa
ciencia fuit. tanta erit punicio in ce
leritate iudicij. Et quia vnde puni
untur mali inde ad iuſticiā pfici
unt boni ideo ⌊Letabi
ſubditur Nico tur iuſtus
cum viderit vindictā⌋ id eſt impi
orum punicionem. Non enim leta
bitur motus zelo vindicte proprie
ſed zelo diuine iuſticie ⌊manꝰ ſuas
lauabit⌋ id eſt opera ſua magis

iuſtificabit ſcd̄m illud apoc. xxij.
Juſtus iuſtificetur adhuc ⌊in ſan
guine peccatoris⌋ id eſt in punici
one eius que eſt occaſio meliora
cionis vite ſue ſcd̄m illud puerb.
xxi. Mulctato peſtilente id eſt pu
nito peccatore ſapientior erit par
uulus idest Gre vij. moraliū
iuſtus Sicq3 fit vt
quia iniquus viuens multos ad
culpam traxerat delectacione pec
cati. quoſdam moriens a culpa re
uocet terrore tormenti quia dum
eius pena conſpicitur conſpicien
tis vita emendatur. Aliē de futuro
Jero ⌊letabitur iuſtus cū vi
derit vindictam⌋ impiorū
quia quando illi damnātur in pe
nis. iuſti letificantur in premiis ⌊
manus ſuas lauabit in ſanguine
pecca Caſ Impio enim peun
toris te commonetur in
nocens caucius ſe diligētiuſq3 ſtra
ctare ⌊Et di Nicolaus
cet homo⌋
Vnuſquiſq3 racionabiliter loquēs
⌊ſi⌋ pro quia vtiq3 fructꝰ ē iuſto⌋
Hugo quia deus dat ei pro
meritis ſuis vt hic p
ficiat in fide ſpe a caritate ⌊vtiq3 ē
deus iudicans eos⌋ hoc eſt pecca
tores ⌊in Nico quia dat ſen
terra⌋ tenciam p eis
non ſolum in futuro ſed etiam fre
quenter in Caſſio vult eni;
preſenti itelligi q̄
nec boni i hoc ſeculo a beneficio ſūt
ſeq̄ſtrati licet mūdaiſ onerib9 pre
mātur. nec mali oino hic a pena
ſūt liberi q̄uis florere videantur

Aug. Interroget ſe qui aliq̄d amat. ⁊ ad illud perueni
re non poſſunt videant ſi nō cruci
antur deſiderio. Et cum peruenerit
ad illud quod licite deſiderāt. atte
dant ſi non cruciantur timore. vi
deant hic penas ſuas anteq̄ꝫ veniat
illa reſurrectio cum in carne reſur
gentes non immutabuntur. Oīs
enim reſurgemꝰ ſed non omnes
immutabimur. habebunt quippe
corrupcōnez carnis in qua doleāt
non in qua moriātur. habēt mali
⁊ in hoc ſeculo aliā penaz. Ecce di
ues ille adhuc induitur purpura
⁊ biſſo. ⁊ adhuc epulatur q̄tidie
ſplendide nondum produxit ſpiaſ
ramnꝰ. nōduz dixit. crucior i hac
flamma ſed iam eſt mētis cecitas
iam oculus mentis extinctus eſt
Iniqui enim qui habent oculum
mentis extinctum non diſcernunt
quid interſit inter refrigeriū caſti
tatis ⁊ flammam libidinis. int ſe
curitatem ſpei ⁊ timorem facinoris
ꝓpter hoc inquit apoſtolus. Deus
tradidit illos in concupiſcentiam
cordis in immundiciam vt faciāt
que non conueniūt. Non ei pua
pena ē habere tenebras mētis ex
teriores vbi erit fletꝰ ⁊ ſtridor dētiū

Caſſio Ecce verus ſol qui te
nebras noſtras cali
ginesq̄ꝫ diſcutiens quid in veritate
ſentire debeamus oſtendit Iaz ne
mo ſit dubius nemo remurmuret
In iſto enim mundo deuz occulte
res humanas examinare cognoſ
cimus qd̄ in illo ſeculo facere ma
nifeſtius comprobatur.

Iero Et nos ſi in preceptis dei
aures non obdūramus
ſi ſanctorum monita cum innocen
tia exequamur. ſi noſtrorū ſpinis
facinorum non affligamur. ſi ma
nus ab omni ſanguine immunes
cum innocentibus abluamus di
gnis ſanctorū premiis honorabit
nos iħs criſtꝰ dn̄s nr̄ cui ē honor
⁊ gl'a i ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus.lviii

Eripe me de i

nimicis Titulus in finē
ne corrumpas dauid
in tituli inſcriptione quando miſit
ſaul ⁊ cuſtodiuit domum eius vt i
terficeret eum.

Hugo Iſte titulus
ptiꝫ ſumptꝰ
eſt de euāgelio viz de titulo quē pi
latus appoſuit cruci dominice. de q̄
ſub titulo duorū prece
dētiū pſalmoꝝ ē dcm̄

Nicol Et ptim ſumptꝰ ē de. i. regū. xix. vbi
legit̄ q̄ ſaul voluit pcutē lācea dd̄
pſallētē corā eo ſꝫ declinauit dd̄ ictū
⁊ iuit ad domū ſuā ⁊ tūc ſaul miſit
ſatellites ſuos nocte illa ad domuꝫ
dd̄ vt cuſtodiret eū ⁊ interficeret
mane. Qd̄ cum annūciaſſet micol
ipſi dauid depoſuit eum per feneſ
ſtram ⁊ ſic abiīt ⁊ ſaluatus eſt. De
hac em̄ ſaluacione fecit dd̄ iſtum
pſalmū ad
litterā

Glo Qui tn̄ expo
nit allegorice
de ſignato huius hiſtorie. dauid
xp̄m ſig̃t. domꝰ eiꝰ ſepl'crū xp̄i ſa
ul regnū iudeoꝝ q̄ miſerūt cuſto
dire ſepulchrum ſed non vidēt co

uenire quod dicitur ſcilicet interfi
cerent eum. Iaʒ vtiq; interfectus
erat chriſtus quando miſerunt cu
ſtodire ſepulcrū ſʒ q̄rebāt interficē
eum non corporalit̄ ſed ſpūaliter
ꝗ famam ⁊ nomē eius extinguere
ne crederet̄ in euʒ. Vnde titulus p̄
dictus ſic exponitur pſalm⁹ iſte te
dens in finem id eſt in chriſtum
ad quem venire deſideramus qui
pſalmus ait. Ne tu pylate vel iu
dee corrūpas dauid in tituli inſcri
ptōne dicendo xp̄m non eſſe regē
cui⁹ regni firmitateʒ titul⁹ chriſti
cruci affixus manifeſtat.

Hugo Quod tamen facē vo
luerit pſidi iudei quā
do miſit ſaul ⁊ cōſiliū iudeoruʒ ⁊ cu
ſtodiuit ⁊ cuſtodire fecit domum
eius ⁊ ſepulcrum chriſti vt interfi
cerent euʒ id ē vt extinguerent no
men ⁊ famam eius ſicut ſupradi
ctum eſt. Intencio pſalmiſte eſt
vt nemo contradicat chriſto qui
tanq̄ in paſſione poſitus orat libe
rari ab inimicis iudeis dicens

Eripe me de inimicis meis
iudeis inuidentibus in occul
te O Pater qui es deus meus in
quantum ego ſum homo ⁊ ab in
ſurgentibus iudeis p maledicta ⁊
blaſphemias in me id ē contra
me libera me Eripe me de operanti
bus iniquitatem videlicet a iude
is collaphiſantibus ⁊ aflagellnti
bus ⁊ flagellantibus me ⁊ de vi
ris ſanguinum id eſt a crucifixo
rib⁹ meis ſalua
me

Auguſti.

Erant iudei viri ſanguinum qui iu
ſtū i quo nullaʒ culpā inuenerūt
morti damnauerūt. Clamātes cru
cifige crucifige eum. Erāt emʒ viri
ſāguinū quib⁹ cū obijceret̄ crimē
ſanguinis xp̄i reſponderūt ꝓ permanen
tes poſteris ſuis. Sanguis ei⁹ ſup
nos ⁊ ſuper filios noſtros

Caſſio. Merito enim viri ſā
guinum dicti ſunt
quoniam ſupra ſe minſte mortis
onera ſuſceperunt. Petit ergo ab
eis pro humana infirmitate librā
ri q̄ tamē totū volūtarie ſuſtiebat

Aug Factum eſt hoc in carne
chriſti. fit ⁊ in nobis. Ne
q; enim ceſſant inimici noſtri dya
bol⁹ ⁊ angeli eius ⁊ mundus inſur
gere q̄tidie contra nos ⁊ illudēre vel
le īfirmitati ⁊ fragilitati noſtre ac
nos deceptōnib⁹ ſuggeſtionibus
tēptationib⁹ q̄buſcū q; alijs laq̄is
irretire cū in terra adhuc viuim⁹.
Sʒ vox noſtra vigilet ad deū ⁊ cla
met in membris chriſti dicens

Hug Eripe me d inimicis
meis deus me⁹ id
eſt a dyabolo ⁊ mundo retinente.
Quoniam ſicut dicitur Iacobi. v.
Qui voluerit eſſe amic⁹ huius mū
di inimicus dei conſtituitur vnde
auguſtinus O ſeculum neq̄ꝗ q tu
os beare ſic ſoles amicos vt ipſos
facias dei inimicos. Eripe me a di
abolo inſtigante. a luxuria lubri
cante a gula inebriante. ⁊ a quo
cunq; vicio me temptante ⁊ ab in
ſurgentibus illis inimicis i me
id eſt contra me libera me Mun
dus inſurgit contra iuſtos ſpecies
rerum viſibilium repreſentando ⁊

cūqʒ eos pſeq̄ndo ꝯ diabolꝰ ꝯtinue
male ſuggerēdo· luxuria oblectacō-
nibꝰ alliciendo· gula neceſſitatem
p̄tendēdo· auaricia caſus fortuitos
ante oculos ponendo· ira iniuriaʒ
illatā ad memoriā reducēdo· ꝯ ſic
de alijs vicijs diuerſimode īſurgē-
tibus cōtra nos in cogitationibꝰ
noſtris. Et quia facile trahitur hō
ad hec vicia ꝑ exemplum· Ideo po-
ſtea bene petit ⌊eripe me de opan-
tibus iniquitatem⌋ ne ab eis inſi-
ciar ꝯ inducar ad peccatū ⌊et de vi-
ris ſanguinum ſalua me⌋ Viri ſā-
guinum ſunt detractores q̄ deuo-
rant plebē domini opprobrijs et
verbis doloſis. Deinde proſequen-
do expoſicōnē ſcd̄m ſenſū allegori-
cū de xp̄o inceptū· Sequitur vox chri-
ſti orantis ſe eripi de perſecucōne
iudeorū atqʒ ꝯſequenē dictis· Ne-
ceſſe eſt vt me eripias ⌊Quia ec-
ce ceperūt⌋ inſidioſe ⌊animā meaʒ⌋
i· vitā meā carnalē vel meipſum

Nico A parte principali q̄ ē anima deſignans totuʒ

Hugo Nec ſolū inſidioſe hꝰ egerūt ſʒ impetuoſe vn̄
ſubditur ⌊irruerunt⌋ cum impetu
⌊in me fortes⌋ **Caſſiodoru.**
videlicet dyaboli ꝯ miniſtri eius.
Ipſi enim in cor Iude aſcenderunt
vt ſaluator morti traderetur Ipſi
populum peſſimis inſtigacionibꝰ
incitauerunt vt liberatoreʒ huma-
ni generis pfida volūtate dānarēt

Auguſtinus ⌊fortes⌋ i· iudei de iu-
ſticia ſua p̄ſumentes irruerunt in
nie vt me traderēt morti tanq̄ pec-
catorem et iniquū· ꝯ tn̄ peccatum
in me non inuenerunt· vn̄ ſubdit

Caſſiodorus ⌊Neqʒ iniquitas
mea⌋ id eſt maliuolentia mea ⌊ne-
qʒ peccatum meum⌋ in opere

Hugo Fuit cauſa q̄ iudei ſic irruerunt in me quia
⌊domine ſine iniquitate⌋ qua ledi-
tur proximus id eſt pure et inno-
center ⌊cucurri⌋ viā huiꝰ mundi
⌊ꝯ direxi⌋ id eſt ad rectū finē opa
mea ꝑduxi **Caſ.** hoc ei erat dirigi· vn̄ venerat vt re-
diret ſicut pſalmo· xviij dicit· Ex-
ultauit vt gygas ad currendam
viam a ſummo celo egreſſio eius
ꝯ occurſus eiꝰ vſqʒ ad ſumū eius

Jeronim. Cucurrit enim ꝯ direxit quia de ce-
lo venit in vterum· de vtero venit in
p̄ſepe· de p̄ſepe i crucē de cruce in ſe-
pulcrum· de ſepulcro ad inferos
de inferis victor remeauit ad celos

Hugo Et quia ſine iniquitate ꝯ peccatis cucurri
viam preſentis vite Idcirco O de-
us pater ⌊Exurge in occurſuʒ me-
um⌋ vt ſuſcipias me reſurgenteʒ
ꝯ aſcendentem **Jeronimus.**
Quem occurſum vſqʒ ad viſitacio-
nem gentium extendi poſtulat di-
cens ⌊ꝯ vide⌋ id eſt fac videri a gen-
tibus curſum meum vt credāt me
equaleʒ tibi **Hugo** ⌊Et tu domine⌋ potes
hoc facere quia tu es ⌊deus virtutū⌋
id eſt angelorum· Et qui putas

ſolum eſſe deus iſrahel id eſt deus
vnius gentis Intende nunc ad
viſitandas omnes gentes intus in
cordibus eorum per gratiam. et exte
rius per predicationem apl'orum

Caſſio. Vt tibi credencium
copia creſcat ex gen
tibus que ſterilitatem fidei in populo
iudaico conſpexiſti Et reſpice quo
mnes gentes: dicat. quoniam de
vniuerſis nacionibus erant do
mino iuuante in xp̄m credituri ſic
in .ij. pſal. dictum ē. Et dabo tibi gē
tes in hereditatem tuam et poſſeſſi
onē tuam terminos terre. Valde ei
tremendū eſt q̄d ſubdit Non mi
ſerearis oib9 qui opant̄ iniq̄tatē

Auguſti9 h° duob9 mois
intelligi pōt ſi
ue que oino nulla peccā relinq̄t deus
ipunita. Iniq̄tas ois ſiue parua
magna ve ſit: puniat̄ necē eſt aut
ab ipo hoie penitente aut ab ipſo
deo vindicante. Nam et quē penitet
peccaſſe: punit ſeipm Ergo fres pu
niam9 noſtra pctā ſi querim9 mi
ſericordiā dei. Sed iā videam9 aliū
modum quo hec ſnīa poſſit intelli
gi. Eſt a quedā iniq̄tas quā q̄ ope
rat̄ non pt fieri vt eius deus miſe
reat̄. Querit̄ forte quenā ſit illa.
Ipſa eſt defenſio pctōrum. Sed quo
ea defendūt ſi deus voluiſſet non id
feciſſem. ſi fatū meū erat vt hoc facē;
Pctm̄ tuum defendis vt deum ac
cuſas. porro talem iniquitatem o
perancium non miſeretur deus

Nicolaus. Vel n̄ miſerea
tis omnibus
qui ex certa malicia et obſtinata

operantur iniquitatem de qua di
cit. Ioh. in canonica ſua Eſt pecca
tum ad mortem non pro eo dico vt
quis

Hugo Deinde conuerſi
oret onem gentium
quam ſupra predicāt chriſtus hic
affirmat dicens Conuertentur
gentes ad fidem a hoc ad veſpe
ram id eſt in ſexta etate ſcilicet
in veſpere mundi. quo chriſt9 na
tus eſt a paſſus vnde apoſtol9 .i.
ad cho .x. Scripta ſunt ad corre
ctionem noſtram in quos ſeculorum
fines deuenerunt a famem Vbi
dei pacientur vt canes qui ſemp
ſunt famelici a circuibunt ciuita
tem id eſt eccleſiam vel mundum
vbique euangelizando atque laudā
do de

Caſſi. Eſt a iſte verſicul9
um propheciа de con
uerſione iudeorum ſignificans in
fine mundi ex eis innumeros do
mino eſſe credituros a tunc famē
pacientur vt canes quia ſicut nūc
crudeliſſima obſtinacione durati
ſunt Ita a tunc fidei auidiſſima de
ſideria patientur. Qui merito cani
bus comparantur quoniam anti
chriſtum illam immaniſſimā be
luā fidei calorē ſuccenſi religioſis
latratibus inſequentur. et circui
bunt ciuitatem id eſt eccleſiam fi
dem ſanctis predicacionibus defē
den

Hugo Ecce ipſi cō
do uerſi ad fidem
loquentur manifeſte predican
do in ore ſuo loquētes audacter
non adulando ſed peccata redar
guendo vnde ſubditur a gladius
in labijs eorum id eſt ſermo dei

vi*u*us et effi- **Caſſiodor.**
cax
qui dicitur gladius bis acutus ex
vtroq*ue* teſtame*n*to feriens et ad ſa
nitatem felices animas ſua vulne
racione p*er*ducens de quo dicit apo
ſtolus. Et gladiu*m* ſpiritus quod
eſt verbu*m* dei. Addidit*que* quonia*m*
quis audiuit et quaſi dicat nullus
vel quaſi omnino rariſſim*us* audi
uit predicaciones eoru*m*. Et tu
domine deridebis eos id e*st* dignos
deriſione oſtendes qui predicacio
nes rectas audie*re* noluerunt. deri
ſui enim erunt quando inanes et
fatui ab eterni regni intromiſſione
pellentur v*n*ii prouerb. Ego quo
q*ue* in interitu veſtro ridebo. Hoc erit
quando impijs dicetur Ite male
dicti in ignem eternum. et ad ni
chilum deduces omnes gentes id*est*
in gentilitate et perfidia p*er*manentes
Ponit enim hic pro parte totum.
Dicendo enim omnes gentes: tan
tum illos ſignificat id*est* qui obſtia
cione crudeli in ſua nequicia per
ſeuerant **Hugo** Et quia irruerunt
in me fortes: vi*delicet*
iudei vt ſupra dictum eſt. licet poſ
ſi*m* eos perdere ta*men* paciente*r* ſuſtineo eo
rum perſecuciones q*ue*. Fortitudi
nem meam id*est* potentiam mea*m*
ad te O deus pater cuſtodiam
id*est* ſ*ecundu*m diſpoſicionem tuam differa*m*
vindictam. Et merito quia tu es
deus ſuſceptor meus per reſur
rectionem et deus meus ſupp*l*e
Et hic eſt methaplaſm*us* q*uia* mu
tat perſonam miſericordia eius
ſcilicet patris preueniet me q*uia*

plenitudine donorum et gracia*rum*
vnxit me pre p*ar*ticipibus meis
Caſſiodorus O vere pie
tas ſtupe*n*
da creatoris vel ſaluatoris domini
noſtri iheſu chriſti de ſe nos docet
que in nobis intelligere et cuſtodi
re debe- **Hugo** Vnuſquiſq*ue* ei
amus fidelis exe*m*plo
chriſti dicere debet deo fortitudi
nem meam que conſiſtit in ope
ribus virtuo **Jero.** ad te cu
ſis ſtodiam
quia ſemper in ipſis tibi refero
laudes nec meis viribus quicquid
boni aſcri- **Hugo** ſed totu*m* ti
bo bi quia tu
es ſuſceptor meus qui per fidem
me ſuſcepiſti in ſeruum et adopta
ſti in filium et hoc non meis meri
tis exigentibus ſed ex pura miſeri
cordia tua facio. Vnde ſubditur
deus meus miſericordia eius pre
ueniet me infundendo m*ihi* gracia*m*
et dando volu*n*tatem bonu*m* faciendi
Caſ. Ipſe ei donat vt bona ve
limus ipſe perficiat vt ad
eius premia peruenire poſſum*us*.
Hugo. Vnde quidam ait v
ſus Quicquid habes
meriti p*re*uentrix gratia donat. Nil
deus in nobis p*re*ter ſua dona coro
nat. Sequitur vox chriſti de iudeis
perſecutoribus ſuis Deus oſten
dit michi quid agendum eſſet
ſuper inimicos meos iudeos vide
licet q*uod* orandum eſſet pro eis q*uo*d
et chriſtus fecit dicens ne occi
das eos domine O deus pater cor
poraliter nec ſpiritualiter nequa*n*

obliuiſcantur populi⌋ videlicȝ cri-
ſtiani⌊ mei⌋ id eſt mee paſſionis
quia iudei qui adhuc diſpſi viuūt
in diuerſis mundi ptibus ſunt q̄ſi
ſignum et memoriale paſſionis cri-
ſti. Petrus cantor Nota ad litterā
argumentum ꝙ iudei non ſunt
interficiendi. Tranſlacio enim ro-
mana habȝ ne quando obliuiſcā-
tur legis tue

Caſſiodorus

Obliuiſcitur legem q̄ eius precep-
ta nō complet q̄uis animo verba
ipſius tenere videatur. Precatur
ergo ne gens iudeoꝝ peat fūdit⁹
ſed magis erraſſe ſe glorioſa ſatiſ-
factione cognoſcat. de q̄b⁹ adhuc
ſubdit

Hug⁰ ⌊ Diſpge illos ⌋ per omnia regna mun-
di⌊ in virtute tua⌋ Hoc impletum
ē a tito et veſpaſiano q̄b⁹ preſtitit
de⁹ vt hoc facē potuiſſent ⌊ et depo-
ne eos ⌋ de potentia et de terra ſācta
in q̄ poſuiſti eos. Vel depone eos
a malicia vt fortiores ſurgant cuȝ
eos cadere feceris ſicut paulus de
quo cantat ecclā pſtratus eſt ſeuiſ-
ſimus pſecutor: et eſt erectus fideliſ-
ſimus predicator: hec opatus D⌊
protector meus domine⌋

Caſſio Judei ergo ſcdȝ legē
ſuo more vbiq; viuē-
tes diſpſi ſunt ſiue vt ad conuerſi-
onis ſtudia prouocarentur: ſeu ſi-
cut quidam volunt vt inter cōten-
tiones hereticorū ab inimicis ſuis
veteris legis patum teſtimoniuȝ
haberet eccleſia duȝ illud īdubitā-
ter creditur quod aduerſario ſuf-
fragante firmatur. Nicola⁹

⌊ Delictū oris eorum ⌋ videlicȝ iu-
deorū ſupp̄ fuit p⌊ ſermonem labi-
orum ipſorum ⌋ xp̄m coram pyla-
to negando et mortē ipſius nequit̄
poſtulando

Hugo Hoc ipſū delictuȝ
et hunc ſmonē
depone et irritum oſtende.

Auguſt⁹ reſuſcitando xp̄m
quē pdere voluerāt
⌊ et cōprehendantur ī ſupbia ſua ⌋

Caſſi Captos enim conſtat
in ſupbia ſua quādo vi-
derunt poſtea reſurgentem quem
prius facientē macula reſpuerūt

Jero Vel cōprehendantur in
ſupbia ſua et humiles fiāt

Hugo ⌊ Et ⌋ poſtq̄ conſu-
ſi fuerit de pctīs ſuis
viȝ⌊ de execracōne ⌋ q̄ xp̄m execra-
bātur et maledicebāt dicētes. De-
moniuȝ habes ⌊ Et mendacio ⌋ q̄
corpus eius furatum mentiti ſunt
tunc ⌊ annunciabuntur ⌋ id eſt re-
darguentur iudei ab apoſtolis ⌊
in conſummacōne ⌋ id eſt vt conſū-
mantur hoc eſt vt pfecti fiant. de
qua annunciacōne et conuerſione
iudeorum habetur actu. ij. vbi pe-
trus dixit iudeis. Viri iſrahelite au-
dite verba hec. Jheſum nazarenuȝ
virū approbatum a deo in vobis vir-
tutibus et ſignis que fecit p illuȝ
deus in medio noſtri ſicut vos ſci-
tis. hunc diffinito conſilio et preſci-
entia dei traditum per manus ini-
quorum affligentes interemiſtis
Et infra ſequitur His auditis com-
puncti ſunt corde et dixerunt ad pe-
trum et ad reliquos apoſtolos.
Quid faciemus viri fratres

Aug⁹ In peccato ergo ſuo cō
prehenſi ſunt quia chri
ſtuz occiderunt a de ipſa magnitu
dine peccati plus humiliati ſunt a
maiore humilitate erigi meruerūt
propter quod annunciabuntur i
cōſummatione id eſt magis per
ficientur. Sed quomodo fit cōſum
macio iſta conſequenter declarat
cum ſubdit ⌊
in ira ⌋ **Caſſio** Duob⁹
modis
dicitur ira dei ſiue quando vidicat
ad ſalutem vt eſt illud. Flagellat
enim filium quem recipit. ſiue qū
mittit in ignem eternum eos q̄ ad
ſiniſtram erunt. Hic autem dixit.
In ira hoc eſt in vindicta ad ſalu
tem que non eſt ira cōſūpcōnis q̄
erit in futuro iudicio ſed ⌊ conſum
macionis ⌋ ad correctionem que ē
in preſenti. a hec ira. magna miſe
ricordia eſt. **Gre** Magna mi
Vnde ſericordia ē
in preſenti miſericordiaz nō cōſeq̄
Caſſio. conſummacōnē vero
illam dicit quā vnuſ
quiſq; patitur quando memor pec
catorum ſuorum interna ſe caſtiga
cione diſcu **Hugo.** ⌊ Et ⌋ ſi iu
ciat. dixi p hāc
irā conſummacōis conuerſi ⌊ non
erunt ⌋ tales quales ātē fuerūt viz
peccatores a ſupbi. Vnde puerb.
xij. Verte impios a nō erūt ⌊ Et
⌋ ipſi iudei effecti chriſtiani ⌊ ſciet
quia deus ⌋ ſcilicz xp̄s quē occide
runt ⌊ dominabitur iacob ⌋ id ē q̄
ipē vere⁹ rex iudeorū ē ⌊ a finiū terre
⌋ i. gēciū de quū tā iudeorū q̄ gen
tiū cōuerſione Caſſiodor⁹

adhuc ſubditur ⌊ Conuertentur
ad veſperam ⌋ hoc eſt i p̄ncipio ſex
te etatis qū dn̄s ſaluator mundi
ſalutaris aduenit ⌊ a famē patientur
vt canes a circuibūt ciuitatē ⌋ de q̄z
numero erat paul⁹ quez circuiſſe
hāc eccē ciuitatez ſalutares ep̄le ip
ſius teſtātur q̄ p vniuerſas gētes
velut ſacra diuina cōuenerūt
Hugo ⌊ Ipſi diſpergentur ⌋
p mundum ⌊ ad mā
ducandū ⌋ i. vt alios p ſuā p̄dica
cionez incorpent eos ad ſcē eccē fi
dē p̄ducētes ⌊ ſi vero non fuerint ſa
turati ⌋ **Caſſio** Saturātur do
ctores qū p̄di
cacōnes ſuas viderint pplos deſide
rāt aſſumē ⌊ a murmurabūt ⌋ tan
q̄ ieiuni cū v̄ba ſua fructificaē nō
cognouerūt i mētib⁹ p̄ſidorū Hos
ē v̄bi dn̄i diſtributores murmu
rare poſſe dicit ſi nō fuerit pplorū
ſaturati ere **Auguſti⁹** De
dulitate q̄
murmuātione ſupi⁹ dixit quoniā
quis audi **Hugo** Poſtq̄ de
uit iudeorū cō
uerſione locut⁹ ē pmittit eccia ſe
laudaturā deuz dicēs ⌊ Ego autē
cātabo ⌋ i. laudādo predicabo ⌊ for
titudinem tuam ⌋ qua iuſtificas im
piū Hec ē ei magna fortitudo Vn
di **Gre** q̄ mai⁹ miraculū eſt
cit ſuſcitaē aiaz ipētuū
victuraz q̄ corp⁹ iterū moriturū
Et Aug⁹ Ait mai⁹ ē ipiuz iu
ſtificare q̄ celuz a trā creare ⌊ a ex
ultabo ⌋ i. exultando laudabo ⌊ ma
ne ⌋ hoc eſt in
die iudicij **Auguſtin⁹**

Trāſactis tēptacōib⁹ cū nox hu
ius ſcl'i trāſierit qñ iā īſidias dia
boli᷑ angeloꝝ ei⁹ñ expaueſcim⁹

Hugo qñ lux eterna ſāct o
rū ꝫ corpib⁹ orieť tūc
cū gaudio laudabo ⌊ miam tuā ⌋ q̄
in ſctōꝝ remuneācōib⁹ reluceſcꝫ
Cāꝫ vo hui⁹ exultacōis ſbiūgit di
cēs ⌊ Quia fcēs es ſuſceptor me⁹ ⌋
ꝗ meorū fideliū ad te ꝯūtentiū ⌊ ꝛ
refugiū meū ī die ⌋ h° ē ī tpe ⌊ t̄bu
lacōis ⌋ **Cassi** O q̄ ḡtū refugiū
mee ⌋ qd t̄bulacōnis tē
pore donať Ois em̄ caro ſuſpecta ē
qūſq₃ audiat. Veite b̄ndcī patris
mei pcipite regnū ꝫ tē ēt̄nū ē fugi
uꝫ effiať qñ ad iſtā voc̄ē deſidrātiſ
ſimā pue **Hug.** ⌊ Adiutor mo
ueit us ⌋ ī pſalliſ
⌊ tibi pſallā ⌋ cor ꝛ dē ꝛ ore ꝯfitendo
tuam bonitateꝫ Et vt notet eccā af
fectū ſuū erga miam dei replicat ⌊
q̄ ⌋ O ⌊ deus ſuſceptor me⁹ es ⌋ quo
niam a tribulatione preſenti fide
les in requiē eternam ſuſcipis

Gregorius In expoſicio
ne euāgeīl
omelia xix. Inſuper conſiderans
pphã ſeu eccleſia q̄ benign⁹ deus
mala noſtra aſpicit ꝛ portat. cul
pas noſtras tolerat: ꝛ tamē nos
per penitentiam ad premia reſer
uat. noluit deum miſericordem di
cere ſed hunc ipſam miſericordiā
vocauit dicens ⌊ deus meus miſe
ricordia mea ⌋ Vnde reuocāda ſūt
a nobis ante oculos noſtros ma
la que fecimus: ꝛ penſāndum eſt
ex quanta dei benignitate tolera
mur. Penſemus que ſunt eius viſ
cera pietatis vt non ſoluꝫ culpas
indulgeat ſed celeſte regnum peni
tentibus etiam poſt culpas pmit
tit. atq₃ ex omnibus medullis cor
dis dicamus ſinguli. dicam⁹ oēs
deus meus miſericordia mea

Augustinus O dulce
nomē ſb
quo nemini deſperandum eſt. om
nes conſolans omnes ad conuer
ſion em inui
tans **Cassiodor.**
Mirabilis ꝛ amplectenda ſenten
tia nam cū multa dixiſſꝫ ad poſtre
mum vno verbo oīa complexus ē
deus inquit me⁹ miſericordia mea
quia quicquid ſum de tua miſeri
cordia eſt. Didicimus domine cri
ſte q̄ multa carne pertuleris. Et
q̄ p perſecutoribus tuis oraueris
O vere iudicem pium ſub quo nul
li confitentiū eſt deſperandum. O
pax benignitas ꝛ poteſtas Nam q̄
pro inimicis oras. quis tuorum
poſſit formidare q̄ pereat dona fa
cere que precipis. dona implere q̄
expe
dit **Collect.** Quatin⁹ tuo
adiutorio
munitī ꝛ miſericordia adiuti mēa
mur in eccleſia ſācta laudes tuas
immaculatis ſenſibus exultare ꝛ
poſt huius vite exilium ad tue be
atitudinis gloriam peruenire quī
es benedict⁹ ī ſecula ſeculorū Amē

Pſalmus lix

DEus reppuli
ſti nos Titulus huius
Pſalmi talis ē In finē

pro his qui cõmutabuntur in titu
li inſcripcõne dauid in doctrinam
cum ſuccendit meſopotamiam ſy
rie et ſyriam ſobal et conuertit ioab
et percuſſit edom in valle ſalinarum
duodecim milia **Hugo** Titulus iſte tãgit
duas hiſtorias vnam que eſt .ij.
regum .x. et paralip. xix. de amõ filio
naas rege amonitarum qui dehone
ſtauit nũcios dauid preſcinden
do veſtes eorũ a pedibus vſque ad
nates et radendo barbas eorum . et
videns quod iniuriam feciſſet dauid
regi timuit ſibi . et conduxit exerci
tũ de meſopotamia et ſyria ac alijs
locis . contra quem miſit dauid io
ab principẽ milicie cũ exercitu et de
uicit eos . Tangit et aliam hiſto
riam que eſt .ij. regum . viij . vbi
dicitur quod dauid percuſſit adadeſer
regem ſobal que eſt pars ſyrie et
facta eſt ſyria tributaria dauid et
cũ reuerteretur capta ſyria percuſſit
de edom .xij. milia in valle ſalina
rum ſed quia in nulla hiſtoria le
gitur quod Dauid conuertit ioab nec
in predictis vaſtacionibus mencio
nem aliqua fecerit **Glosa** ſuperficie hiſtorie
relicta ſicut in pleriſque alijs titulis
fit . ad ſpiritualem dirigimur intel
ligentiã que ex interpretacionibus
nominum ſumitur **Cassi.** In primo enim poſi
tum eſt In finem pro his qui cõmuta
buntur Cõmutantur autem in fi
nem qui veteris hominis errore depoſi
to domino ſaluatori pura mẽtis
intencõne famulantur . De quibus
dicit . Fuiſtis aliquãdo tenebre nũc
autem lux in domino . Quẽadmodũ
vero poſſint commutari exponit
cum ſubdit in tituli inſcripcione .
Tituli inſcripcõ appoſiti cruci do
minice ihesum criſtum ſignificat .
Sic ergo mutentur vt deſerentes
dyabolum . et xpm ſuum regem eẽ
cognoſcant atque viuãt non ſibi ſed
dauid id eſt christo et hoc in doctrinam
videlicet chriſtianam quia non ſuffi
cit cuique illum regem ſuum dicere
niſi et eius quis ſtudeat preceptis
obedire Sequitur cũ ſuccendit me
ſopotamiam ſyrie Hic debemus ad
ducere bella iſta figuraliter poſita
propter victorias domini ſaluato
ris quas in toto mundo de paga
nis agit et perfidis vt reuera deſtru
cti ab errore veteri mereantur per
gratiam noui hominis immutari
Nicolaus Ad litteram ei dauid fecit hũc
pſalmum lamentans deſtructio
nem terre iſrahel antequam veniret ad
regnum et deprecans deuote domi
num pro eius reformacione . Mo
raliter autem per dauid qui prius
fuit paſtor ouium ſignificatur bo
nus prelatus qui peccata populi
ſui deplorat et pro eius reformacõ
ne orat deum dicens
Deus repuliſti nos a te prop
ter peccata noſtra et de
ſtruxiſti nos id eſt vicia a nobis
Iratus es nos flagellando et ca
ſtigando et miſertus es nobis quia
dignaris nos ſic caſtigare ne pu
nias in futuro **Jeronimus** Repellit nos ac

deſtruit eum peccamus: miſeretur
ac edificat eum ad eum per peni
tentiam re **Hugo** [Cō
uertimur moui
ſti terrā] id eſt corda noſtra terre
na timore cōcuſſiſti per minas fu
turi iudicij **Glosa.** [La cōtur
eui baſti eā
] per penitentiam cōſcientia eorū
accuſante ſicut ergo incepiſti p
fice hoc eſt [**Hugo** gr̄e tue
ſana] medicina
[cōtriciones ei⁹] ī vulnera pecca
torum de quibus conſcientia cōte
ritur [quia commota eſt]

Jeronimus a malicijs ad
penitentiam
vt fructum exhibeat ſanctitatis.
Quid autē dominus peccatorib⁹
conuerſis exhibeat conſequenter
ſubiungit **Nico** [Oſtēdiſti
dicens] i ſacra ſcri
ptura [populo tuo dura] videlicet
penam peccatis debitam

Hugo Et ꝙ oportēt oēs q̄
in chriſto pie volūt
viuere per multas tribulaciones
intrare regnum dei actuū. xiiij.

Caſſio. Non enī iubet ocio
vacare ſuos famulos
ſed vt duris laboribus exercitati
ad palmam miſericordie ei⁹ mere
antur adduci. Sic enim a paul⁹ di
cit. Nemo coronatur niſi qui legi
time certauerit. Addidit qꝫ [potaſti
nos vino compunctionis]

Hugo ī amaritudinibus
In hoc ꝙ dicitur vino
notatur dulcedo: ꝗ in hoc ꝙ dicit̄
cōpūctōis notat̄ amaritudo. Et iū
gūt̄ ꝙ domin⁹ ſiꝉ nō dat hic vnū
ſine altero. Vñ in alio pſalmo dī
Scdm multitudinē dolorū meoꝝ i
corde meo ꝯſolacōnes tue letifica
uerūt aiam meā. Et docet ait bea
tus gregori⁹. mirabili diſpēſacōe
fit dum exteri⁹ affligit iteri⁹ ꝯficit
[Dediſti metuentib⁹ te ſignifica
tionē] i. ſignificaſti eis p has tē
porales tribulacōnes [vt fugiant
a facie **Gre.** xix. moralium
arcus] Quid hoc loco
p arcū niſi dies extremi iudicij de
ſignatur. In arcu eiꝗ quāto longi⁹ cor
da trahit̄ tāto diſtrictior ex eo ex
it ſagitta. Sic nimirū extremi iudi
cij dies q̄nto longi⁹ differēt veni
at: tanto cū venerit de illo diſtricti
or ſētentia prodit. Idcirco fidelib⁹
dat̄ ſignū vt fugiāt a facie arc⁹ id
ē a ſentēcia vltī iudicij. Ac ſi dicat.
Hoc tēp⁹ mīe eſt. illud temp⁹ iudi
cij erit: per iſta ergo hui⁹ tpis fla
gella figuras: quō paſſurus es
tūc q̄n non parcēs iudicas q̄ ſic di
ſtricte mō percutis q̄n parcis: Id
circo nūc diuerſ cladib⁹ ꝗ morbis
vel pericl̄ percutimur vt hic correcti
patiores tūc inueniri valeamus

Hugo Hec oia facis domine
deus [Vt liberentur
dilecti tui] a ſeruitute dyaboli i p̄nti
ꝗ ab oi pena ꝗ miſeria in futuro [
ſaluum me fac] vt inueniar in [dex
tera **Aug⁹** Hoc ē: ſi i tpe iſto
tua] tribulacōnes aliq̄s
patiar trāſacta nocte oīm tribula
cōnum ad dexteram tuā mē oues
inue **Caſſio** In q̄ pte ſtatu
nīar ri ſūt q̄ ꝑpetua

felicitate gaudebūt. Sequitꝛ ⌊ a ex
audi ⌊ **Nicola⁹** deprecātem
me ⌋ vitam etnā
pro me a popu **Aug⁹** Intelli
lo meo gat ca
ritas veſtra omnem fidelem habē
tem in corde verbum dei cum timo
re. timentem iudicium futuꝛuz. vi
uentem probabiliꝛ ne de illo blaſ
phemetur nomen ſanctum domī
ni ei⁹ multa deprecari ſcd̄m ſcz cꝛtū
vt pote in languoribꝰ ſanitatē. in
tribulatioibꝰ pacē. a non exaudiri.
ad vitā autem eternaz ſemp exau
diri. Quis enim ſanitatem non pe
tat cum egrotat. et tamen forte
adhuc egrotare illi vtile eſt. Pōt
fieri vt ſi hic nō exaudiaris ad vo
luntatē. vt exaudiaris ad vtilita
tem. At vero cum illud petis vt det
tibi vitam eternam. vt det tibi ad
dexteram filij ſui ſtare cum venerit
iudicare terram ſecurus eſto acci
pies. ſi nō modo accipis. Non ei iā
venit tempus vt accipias. exaudi
ris et neſcis. In radice res eſt non
dum in fru **Hugo** Conter p
ctu. bat q deꝰ
ſaluum faciet a exaudiet cum ſub
ditꝛ ⌊ Deꝰ ⌋ patꝛ ⌊ locutꝰ ē in ſancto
ſuo ⌋ hoc ē in filio ſuo qui eſt ſan
ctus ſanctorum vt legitur daniel
ix. Locutus eſt enim illud iohan.
xvi. Si quid pecieritis patrē in no
mine meo **Nic.** Et q aſſiſtēt
fiet vobis populo xpia
no ſicut Mathe. vltimo dicit. Ecce
ego vobiſcum ſuz vſqꝫ ad conſum
macionē ſeculi et ex hoc ⌊ letabor ⌋
mente conſolatus. vox ē paſtoris

ecce ⌊ a diuidā ſichimā ⌋ Sichima
humerus interpretatur per quē
onus impoſitum epiſcopis ſignifi
catur quod bene diuiditur qn̄ offi
ciū predicādi a ɔfeſſiones audien
di pſonis ydoneis cōmittitꝛ q ſit
iuxta cōſiliū ietro. xviij. Exo. Onē
partito in alios leuius portatꝛ ⌊ et
ɔuallē tabernaculorū ⌋ i. humilita
tem a ſtatū eccleſiarū ⌊ metibor ⌋ i.
menſurabo quod fit qn̄ ſcd̄m indi
gentiam diuerſorū locorū de bōis
coadiutoribus puidetꝛ. de qbꝰ ſb
ditꝛ ⌊ Meus ē galaad ⌋ Galaad intꝰ
ptatꝛ aceruꝰ teſtimonij a ſignificat
hoiem litteratuz i quo coaceruata
ſunt teſtimonia veteris a noui te
ſtamenti ⌊ a meꝰ eſt manaſſes ⌋ q̄
interpretatur obliuio a ſignificat
religioſum qui oblitus domuz pa
tris ſui: vacat ɔtēplacōnis ſtudio
⌊ a effraim fortitudo capitis mei ⌋
Per effraim que fructifer intpre
tatur ſignificat exercitatum in vi
ta contemplatiua et actiua qui
eſt fortitudo ſcilicet chriſti quoni
am inferiora eius membra ſuſtē
tat verbo doctrine a exemplo bone
vite Et omnes iſti ſunt neceſſarij
ad adiuuandum preſulem in offi
cijs predicandi a confeſſiones au
diendi ⌊ Iuda rex meus ⌋ i. dē ſub
me. a ſignificat rectorē eccleſie ſb
pontifice qui ipſum iuuat in eccle
ſie regimine a ſic pōt dicere ⌊ mo
ab olla ſpei mee. ⌋ Per moab qui
intꝑtatꝛ ex prē: pctōres ſignificā
tur quibꝰ dicit Ioh. viij. vos ex pa
tre dyabolo eſtis. et de ipſiꝰ poteſt
epiſcopus ſperare q per bonos

adiutores ſuos conuerterit ad bonū et ſic obedient ſibi ſic olla deſeruit ad opus domini ſui. In ydumeā extendam calciamentū meū. Per ydumeā que ſāguinea interpretatur raptores et homicide ſignantur q̄ aliquī per bonū epm et eius coadiutores ad bonū reducuntur. et ſic ad eos calciamentum eius extenditur cū per laborē predicatiū ad dn̄m reducunt. xpē qd concludit. Mi alienigene ſubditi ſunt. id eſt gentes per fidem obedient et

Jero.

Vel eſt vox eccleſie. ſi dicentis. In ydumeam. id eſt in mundum. extendā calciamentum meū. id eſt exempla humanitatis mee

Gre.

quia dum per carnem gentibus innotuit q̄ſi calciata ad nos diuinitas venit.

Jer.

Vnde per predicationem euāgelij et exemplorum humanitatis mee. Mi alienigene. id eſt gentes. ſubditi ſunt. credendo

Nic.

Deinde oſtenditur qz predicta bona deo ſunt attribuēda cum

Hugo

dicitur. Quis deducet me. id eſt nomen meum. In ciuitatē munitā. id eſt ad populum pctis vallatū. Quis deducet me vſq̄ in ydumeā. et cetera. id eſt ad gentem infidelem et peccatricem

Nic.

vt conuertantur et regnē in eis. Et reſpōdet. Nonne tu deus. q̄ſi dicat nullus alius hoc facere poteſt niſi tu dominus pater. Qui repuliſti nos. propter peccata noſtra. Peccata nāq̄ ſubditorum delent epiſcopi et eorum adiutores reputare ſua per compaſſionem. Et non egredieris deus in virtutibus nris. et cetera. Hoc ſub interrogatiōe legendum eſt quaſi dicat

Jero.

qz pctis nri firmi ſumus. Et idcirco Da nobis auxiliū de tribulatione.

Hugo

id eſt vt ipſa tribulacio quā hic patimur nobis ſit auxilium ſempiternum in futuro. qd fit quando ipſa tribulatio patienter tolerat.

Gre.

Adiutrix virtutum tribulacio eſt. Et iterum. Tūc melius liberat cū paciencia dat. Nec quo ſalutē ab hoīe. Quia vana ſalus hoīs. ſine te ſic dicit apls. Jo. xv. Sine me nihil poteſtis facere. Vanum ē ergo expectare ſalutem ab homine qz iuxta alium pſalmum. Homo vanitati ſimilis factus eſt qm̄ ipe eſt quaſi fantaſma quia mō apparet magnum quod et cito poſt non inuenit. Vnde iacobi. iiij. dicit. Que eſt vita noſtra. et cetera. et ſtatim reſpondet. Vapor eſt ad modicū parens

Jeronimus

Audiant hec qui ſpes ſuas in potentijs hominum vel in terrenarum diuiciarum ſplendoribus ponūt qz vana ē ſalus hoīs

Col.

Et qz neq̄ q̄ plantat eſt aliquid neq̄ qui rigat. Idcirco. In deo faciemus virtutem. a peccatorum conuerſione quia ipſe dat incrementum. Et ipſe ad nihilū deducet tribulātes nos. id eſt ſpiritus malignos quorum labores annihilātur quādo peccatores ad bonum gratie reuocantur. Ab alio

autem in verſu ſupradicto de⁹ locut⁹ eſt in ſancto ſuo vſqꝫ in finē. Omnes v̄ſiculi iſtius pſalmi cōtinent̄ i ſecūda pte p̄s. Cviij. vbi aliam q̄ꝫ hic inuenis expoſicionē glose ꝓpinquiorem

Nico.

In expoſicione hiſtoriali iſtius pſalmi ¶ Poteſt ⁊ iſte pſalmus moraliter exponi de quolibet vere penitente qui conſiderans regnum anime ſue per peccatum preteritū deſtructum plangit. ⁊ pro reſtitucione ipſius ad ſtatum virtutis ⁊ grē deprecat̄ Ad hoc āt adiuuat̄ p quatuor. q̄ q̄tuor nomina in hoc pſalmo expſſe ſignificāt̄ Primuꝫ eſt pura cōfeſſio q̄ p iudam deſignat̄ qꝛ iudas confeſſio interpretatur Scdm eſt a recidiuo preſeruacō q̄ p manaſſeꝫ intelligitur eo q̄ꝫ interptatur obliuio Tal' eniꝫ ſic ſe habet ad preterita peccata q̄ſi oblit⁹ ſit ipſa iterum ppetrare. Tertium eſt boni operis multiplicacio que deſignatur per effraim qui interp̄tatur creſcens aut fertilitas. Quartum eſt proprie conſcientie teſtificacio ſcdꝫ illd apoſtoli. ij. ad cho. ⁊. Gloria noſtra hec eſt teſtimonium conſcientie noſtre ⁊ figuratur per galaad qui interpretatur aceruus teſtimonii. Talis autem penitens ſubijcit ſibi concupiſcentiaꝫ carnis per moab deſignatam. q̄a moab interpretatur ex patre Et hec concupiſcentia carnis trahitur ex carnali generacione. Iteꝫ ſubijcit ſibi concupiſcenciam oculorum q̄ figuratur per ydumeā que terrena interpretatur. Item ſubijcit ſibi ſuperbiaꝫ vite que per philiſteam deſignatur eo q̄ꝫ ore cōtendēs interpretatur. Superbi enim verbis deſpicabilibus nituntur contra alios contendere. Vnde tranſlacio gallicana habet alienigene ſubditi ſunt. hebraica habꝫ philiſtea vel paleſtina ſociata eſt. Et quia omnia bona que talis penitēs habet emanant a deo Ideo ſibi eſt tota victoria attribuenda

Jeronimus In ipſo ē virtus noſtra. in ipſo omnis gloria. ⁊ ipē ad nihil rediget tam vicia que nos tribulant. q̄ꝫ inimicos qui nos impugnant. ⁊ ab ſpe eternitatis conantur reuocare. Propt̄ qd ipſi iugi gratiaruꝫ actione laudemus ⁊ glorificem⁹ qui ē benedictꝰ in ſecula ſeculorum Amen

Pſalmus.lx.

Exaudi deus deprecationem meam.

Nicola⁹ Ad litteraꝫ. dauid fecit iſtum pſalmum pro ſua euaſione de manu ſaule exercitus ei⁹ q̄ cingebāt dd ⁊ viros eius in moduꝫ corone ne poſſent euadē vt habet̄ .j. regū xx.iij.

Gloſa Allegorice vo p̄s iſte ē vox eccleſie laborātis i t'ra q̄ i vox x vni⁹ hois. vii tit'ls ei⁹ talis eſt In finē i hymnis pſalm⁹ dd

Caſſi. Finis ei legis xp̄s ē ad iuſticiam oī credēti ¶ Hugo pſalm⁹

enim iſte dirigẽs nos i finẽ .i. i cri
ſtũ habitꝰ in hymnis voce ẽ in lau
dibꝰ. attri **Augꝰ** .i. chriſto q̃
buit dauid — reit ex ſeie
dauid vt eſſet homo inť hoies [et
equales angelis faceret hoies
Gloſa Intẽcõ pſalmiſte ẽ
exhortari omnes ad
chriſti laudem Eccã igitur aut po
pulus fidelis laborans in hac vita
clamat ad dominum dicens
Exaudi deus deprecacionem
meam intende oracõni mee
Hu Exaudire diciť aurıbꝰ .itẽ
dere autẽ oculis. vox audi
tur aute. opꝰ autẽ intendiť .i. vide
tur oculo Hec aũt duo neceſſaria
ſunt ei qui vult a dño exaudiri viz
vt nõ tm̃ ore t voce ſʒ etiã ope. Non
ei ceſſat orarẽ q̃ non ceſſat bñfacẽ
Et ideo poſtq̃ dixit Exaudi ee ſub
iũxit intende q̃ſi dicat audi vocem
et aſpice ad opa. Hec autẽ oracio
nõ eſt vniꝰ hoĩs ſed totiꝰ eccleſie.
Caſſio Vñ cõgregacõ iſta
.i. iuſtorũ deꝑſſa mal
ſcĺi in vniũſis gẽtibꝰ. cõgemiſcẽs
clamat ad dominum dicens
Jero [A finibꝰ terre] id eſt a
quatuor mũdi ptibus ex
quibus collecta eſt eccleſia [ad te
clama **Nico** i tpe ãguſtie vñ
ui] ſubdit [dũ anxi
aretur cor meũ] inť preſſuras .i. vi
cia huius **Augꝰ** Vita nr̃a in
ſeculi hac peg̃na
cõe nõ p̃t eſſe ſine tẽptacõe q̃a ꝑ
fectꝰ noſter p tẽptacõem nr̃am fit
nec q̃ſq̃ p̃t coronari ñ q̃ vicerit.
nec p̃t vicere niſi certauerit. nec p̃t
certare niſi inimicũ et temptacões
habuerit Et licet anxior tũ nõ vĩ
cor. **Jero** [in petra] hec eſt in te
q̃ ipſo qui es petra ſta
bilis Vnde apl's ait. Petra autẽ
erat xp̃s In te ergo per fidem.
Hug [exaltaſti me] videlicʒ
ſuper inimicos meos dã
do mihi victoriã de eis .i. inſuper
[Deduxiſti me] **Caſſiodorꝰ.**
id eſt duces in illam futurã reg̃
em quã beatis tuis polliceris Cau
ſas ſubdit quare ipſa eccã deduci
tur ad ꝑimum dicens [q2 factꝰ es
ſpes mea] ivi **Aug.** Nõ ei pdit
ta preſenti .nos deꝰ xp̃e
q̃s filiũ ſuũ miſit tẽptari crucifigi
mori .i. reſurgẽ. Hẽmꝰ eñ duas
vitas. vnã i q̃ ſumꝰ Alterã quã ſpe
ramus In qua ſumus nota ẽ no
bis: quam ſperamus ignota ẽ nobꝭ
Tolera in qua es. .i. habebis quaʒ
nondũ habes. Quomõ toleras .i.
vt non vincaris a temptatore. la
boribus ſuis temptacõĩbꝰ paſſio
nibus morte ſua demonſtrauit ti
bi vitam in qua es. reſurrectione
ſua: vitam in qua eris. Nos enim
nõ noueramꝰ ñ naſci hoĩeʒ .i. mori
reſurgẽ hoĩeʒ .i. viuẽ i eternũ noue
ramꝰ Suſcepit qd' noueras .i. demõ
ſtrauit quod nõ noueras Ideo er
go factus es ſpes noſtra in tribu
lationibꝰ .i. tẽptationibus Et q̃d
ſperaꝰ **Jero.** Certe quõ tu reſur
rexiſti immortalis .i. nos credimꝰ re
ſurgere Ipſe etiã factꝰ eſt mi [tur
ris fortitudis] .i. defẽſio mea [a fa
cie] .i. a pñcia [inimici] .i. dyaboli

vel nequiciaꝝ eius vt nos ab ei⁹
inſidijs muniat ⁊ defendat.

Aug. Sed ſi ab inimici inſidijs
vis eſſe tutus recordare
chriſtum ⁊ intra turrim. quibꝰqꝫ
patetis cogita quia prior paſſus
eſt. Et cogita quo fine paſſus eſt.
vt moreretꝫ ⁊ reſurgeret. Talez ⁊ tu
in finem ſpera qualis in illo pceſ
ſit ⁊ itraſti turrim non conſentiē
do inimico. de illo turri iaculare te
la quibus feriatur quibus vinca
tur. Que ſunt illa tela? verba dei fi
des tua opa tua age ī hac turri āb
non ceſſent manus. opera tua bo
na gladij ſunt interficientes īimi
cū. In hac igitur turri munitus

Nicola [Inhabitabo ī taber
naculo tuo in ſecula
]id eſt in celo empireo.

Jeronim⁹ In illo vtiqꝫ vbi
ſine fine manſu
ri deum iugiter contemplabimur

Aug⁹ Vel eſt vox eccleſie q̄
vſqꝫ in finem ſeculi in
tabernaculo domini in hac vita ſe
dicit militare vt ſemper natos col
tigat ad regnum

Glosa ⁊ ne teptacō īimici me im
pugnet [protegar] contra eſtus
viciorum [in velamento alarū tu
arum] idest in munimine miſeri
cordie ⁊ potentie tue que alis com
pantur quia ne conerant ⁊ omnē
auertunt

Hugo. Et vere pte
lesionem gar a te
[Quoniaz tu deus exaudiſti ora
tionem meaz] vt non ſolum in p̄
ſenti iſta vita me protegas atqꝫ
cuſtodias ſed vt ⁊ futura bona lar
giaris vnde ſequit̄ [dediſti] idest
dabis [hereditatez] patrie celeſtis
[timentibus nomen tuū] domine
timore filiali. Vnde eccle. xl. Tior
dm̄ padiſus benedictōis Poſtea
oñt quid in illa hereditate celeſti
habebit dicens [Dies ſuper dies
regis ad ijcies]

Cassio. Eternitatem
ſignificat do
mini ſalvatoris. q̄ vere rex noſter
dicit̄ qm̄ ab ipō regimur ⁊ ei⁹ vtu
te ſaluamur

Aug O deus pat̄ dedi
ſti xpō regi nr̄o
non ſoluz iſtos dies in iſto tempo
re cuz fine ſed dies ſuper dies iſtos
ſine fine. Tu ergo [adijcies dies]
eternos ſup temporales [regis] no
ſtri chriſti vt non ſolū dieb⁹ iſtis
trāſeuntib⁹ regnet xp̄s i eccia ſua
ſed regnet cū illo ſcī in dieb⁹ illis
q̄ nō hebūt finē. Et adijcies ſiliter
ſup. [anos ei⁹ vſqꝫ in diē gn̄acōis
⁊ gn̄ario nis]

Nico Repeticō eſt
eiuſdez ſine
ad maiorē declaracōez eternitatis ⁊
celeſtis btī tudis

Aug Ait ei vſqꝫ in
diē gn̄acōis
h⁹ vite que eſt mortal ⁊ gn̄acōis
q̄ regnabim⁹ reſurgēdo ⁊ p mane
bim⁹ met̄

Hugo Im ꝑprie āt
nū cū deo dī eternitas
habē dies vl̄ ānos Sz loq̄tur more
hūano ſic ibi ⁊ āni tui n̄ deficient
Hoc āt diez vl̄ ānoꝝ eternitatē bre
uit̄ expoit. d. [Permanz] ⁊ pma
nebit ſcdꝫ vſū nr̄m loq̄ndi ppl̄ v. ſ.
fidelis [i eternū] ⁊ ſine fine [i ɔſpe
ctu dei] videns deum facie ad faci
em ſicut dicit̄. yſaye. xxxiij. Regē
in decorē ſuo videbunt ⁊ nulla beati

nidſine[miſericordiã ⁊ veritatẽ ei⁹ quis requiret. ⁊c.] quaſi dicat null⁹ quia ibi non erit miſeria nec miſer ⁊ ideo nullus requiret ibi miam. nec veritatem requiret de gaudiis promiſſis

Caſſio. Cum in eternũ poſſideant regna celorũ pmiſſa ſicut ipẽ dominus apl'is ſuis dicit Nunc quidez triſticiã hẽtis. rurſũ ãt videbo vos. gaudebit cor veſtrũ ⁊ gaudiũ vrm nemo tollz a vobis In illa die ñ rogabitis quicq̃. Sic fit vt nemo ſãctorũ miam ⁊ veritatẽ req̃rat cũ illius cõtemplacõnis ineſtimabili munẽ perfruantur

Auguſti⁹ Et quomõ nobis de⁹ exhibuit miſericordiã ſuaz. dimittẽdo peccata noſtra. ⁊ veritatem ſuã. exhibẽdo promiſſa ſua. ſic ⁊ nos faciam⁹ B miam circa infirmos. circa egentes. circa inimicos noſtros. ⁊ veritatem non peccando non abiiciẽdo peccatũ ſup peccatum. Sicq3 poterim⁹ ad regna pmiſſa puenire

Jero. In quorum plenitudine gaudiorum eccleſia ſpez ponens ſub ⁊ cum il iecit[Sic]

Hugo liberedi tati celeſti introduct⁹ ero[pſalmũ dicã nomini tuo] id ẽ laudabo nomen tuũ[in ſeculũ ſeculi] hoc eſt i eternum Vnde in alio pſalmo dic Beati q̃ habitant in domo tua domine in ſecula ſcl'orũ laudabũt te Sic inq̃ faciam illud in futuro[vt][in preſenti[reddam vota mea] baptiſmi et religionis que pmiſi deo cuſtodire[de die in diem]

Caſſio. Reddamus ergo vota noſtra in iſto tranſitorio die vt i illa phẽnitate laudes domini eodez preſtante decantare mereamur Orat in hoc pſal. eccã ⁊ popul⁹ fidelis a finib⁹ terre quia factus eſt domin⁹ ſpes eius Poſtea que ſe auditum hĩnnidica exultatione gratulat̃ qñ in cõſpectu dñi augiter apparebit

Jero. Pſallet ſemp domino laudes. cum corrupcio huiuſmodi induerit incorrupcõez ⁊ mortale hoc induta immortalitate refulſerit Quod ⁊ nobis preſtare dignetur vt conformes facti glorie ſue. erepti a corruptione mortis ſecunde pſallere mereamur in ſpiritualium oblatione votorum nomini eius qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalmus.lxi

Nonne deo ſbiecta Titulus In finẽ p idithun pſalmus dd

Nicola⁹ Ad litterã dauid fecẽ hũc pſalmuz cum de terra moab rediit in iudeam magis volens eſſe in terra diuini cultus cum ſuo periculo corporali q̃ in terra ydolatrie dedita cũ virorum ſuorum piculo ſpũali.

Collector Iuxta vero ſpiritualem intellectũ pſalmus iſte exponitur de viro iuſto qui contemptis tempoꝛalibus ad celeſtia aſpiãt qd bñ inuit h⁹